

Број: 3393

Датум: 31.12.2019. године

Анализа здравственог стања становништва Подунавског округа за 2018. годину

I УВОД

Анализа здравственог стања становништва одређене територије спроводи се у циљу његовог побољшања и даљег унапређења, на основу сагледавања прихваћених показатеља (индикатора).

Анализа здравственог стања становништва Подунавског округа за 2018. годину подразумевала је сагледавање основних демографских и здравствених показатеља у циљу дијагностиковања проблема и потреба одређених категорија становништва, и на основу тога идентификовање мера и активности за очување и унапређење здравља становника посматране територије. Само познавањем здравствених потреба и проблема становништва могуће је добро организовати здравствену службу, планирати квалитетну здравствену заштиту и донети најбоље одлуке у здравственој политици на који начин расподелити увек ограничене ресурсе намењене побољшању здравља људи.

Сprovedена анализа здравственог стања становништва Подунавског округа базирана је на рутинским подацима демографске и здравствене статистике и представља пресек здравственог стања становништва у 2018. години.

II ГЕОГРАФСKE И ДЕМОГРАФСKE КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОДУНАВСКОГ ОКРУГА

2.1. Географске карактеристике

Подунавски округ се налази у североисточном делу Централне Србије и простире на површини од 1250 км², између Јужно-Банатског округа на северу, Браничевског округа на истоку, Поморавског на југоистоку и Шумадијског округа на југозападу, као и Града Београда на западу. Према конфигурацији земљишта припада брдско-равничарској регији.

Подунавски округ административно је подељен на три општине: Велика Плана, Град Смедерево и Смедеревска Паланка. Ове административне целине имају укупно 59 насеља и то општина Велика Плана 13, град Смедерево 28 и општина Смедеревска Паланка 18 насеља.

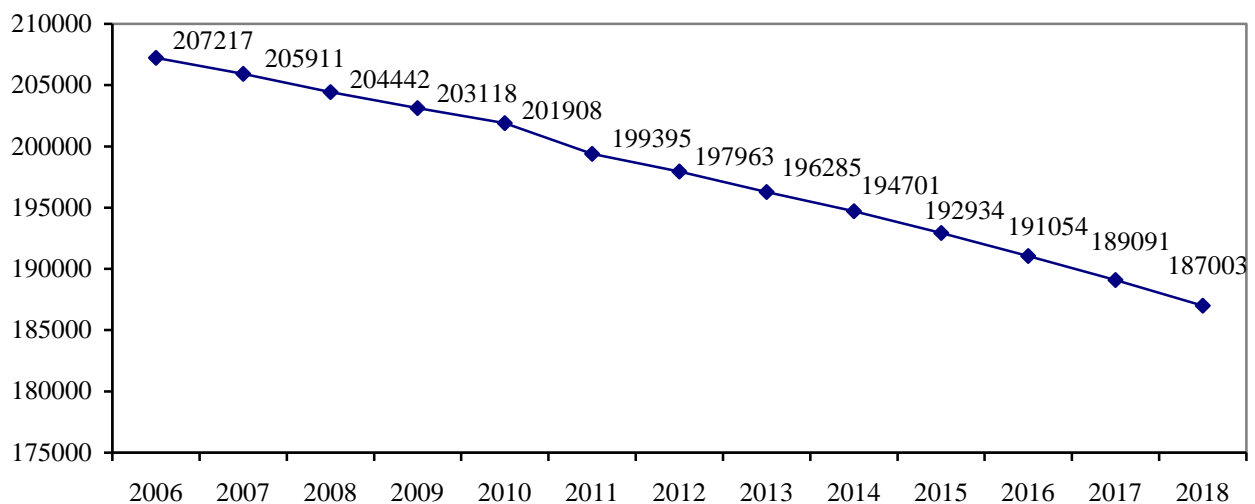

2.2. Демографске карактеристике

На територији Подунавског округа, према Процени броја становника Републичког завода за статистику Републике Србије од 30.06.2018. године, живи укупно 187003 становника, са просечном густином насељености од 150 лица по 1 км² (табела бр.1). На територији Подунавског округа, према површини коју заузима, највећи је Град Смедерево са 484 км² и 103180 становника, са просечном густином насељености од 213 становника на по 1 км².

У периоду од 2006. до 2018. године број становника се континуирано смањивао, тако да је сада за 9,8% мањи од броја у почетној години посматрања (графикон бр. 1).

Графикон 1. Кретање броја становника на територији Подунавског округа у периоду од 2006. до 2018. године

Табела 1. Старосна структура и индикатори природног кретања становништва Подунавског округа у 2018. години

ОПШТИНА/ ОКРУГ	СТАНОВНИШТВО*				Структура становништва по добним групама*						Очекивана дужина живота, 2018**	
	Укупно	На 1 км ²	Просечна старост	Индекс старења	Пред-школска (0-6)	Школска (7-18)	Жене ген. доба (15-49)	Одрасли (19 и више)	Радно-способни (15-64)	Стари (65 и више)	М	Ж
Велика Плана	38000	110	44,3	161,4	2096	4537	7808	31367	24647	8345	70,9	76,9
Смедерево	103180	213	42,4	133,5	6576	13013	22435	83591	68645	19445	71,7	77,5
Смедеревска Паланка	45823	109	44,8	168,7	2481	5517	9052	37825	29372	10414	71,2	76,3
ПОДУНАВСКИ ОКРУГ	187003	150	43,4	147,2	11153	23067	39295	152783	122664	38204	70,9	77,1

* Процена становништва 30.06.2018. године. Републичког завода за статистику Републике Србије.

** Витални догађаји у Републици Србији, 2018. године. Статистика становништва. Републички завод за статистику Републике Србије

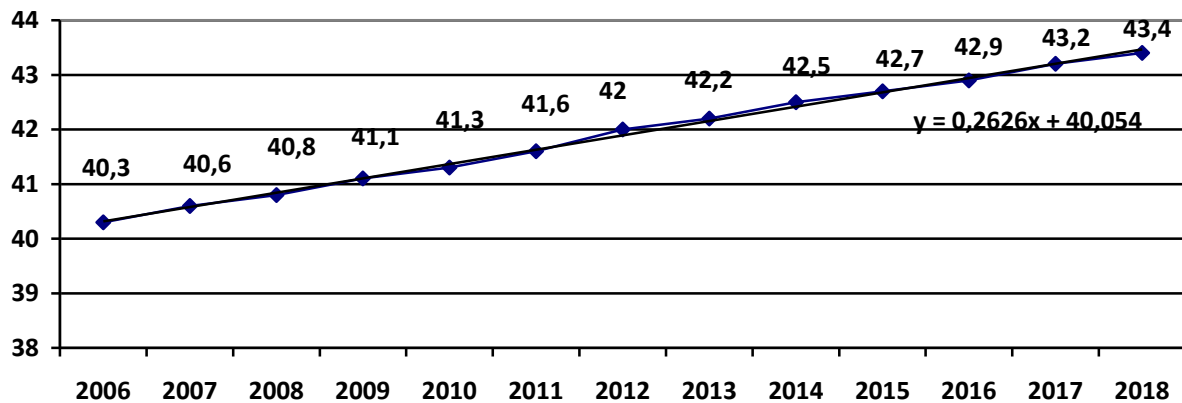

Према Процени становништва из 2018. године, удео становника са 65 и више година (38204) у укупном броју становника за Подунавски округ (187003) износи 20,4% што показује да популација која живи на територији посматраног округа припада старој популацији (удео старих са 65 и више година преко 10,0%).

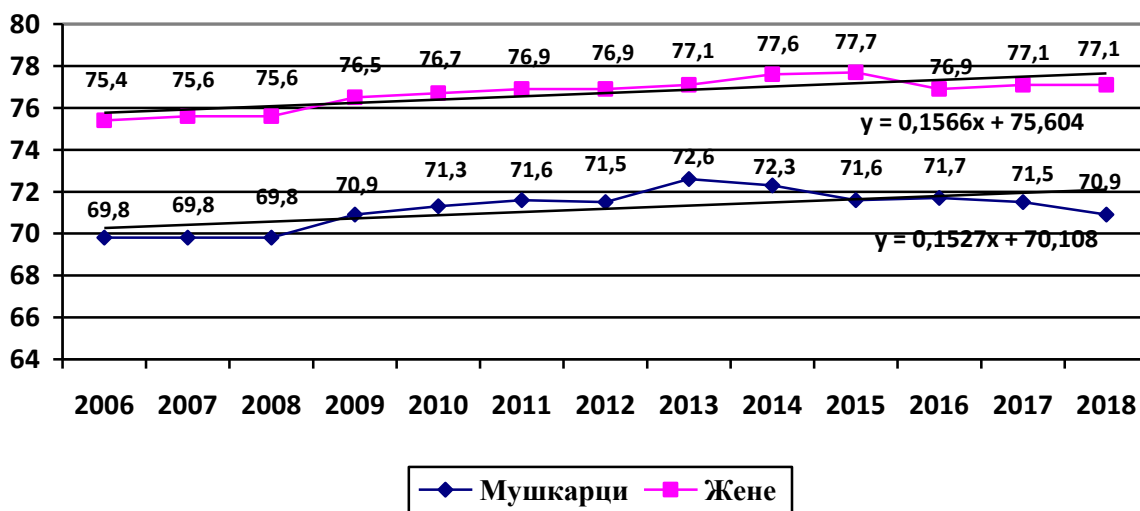
Индекс старења становништва (однос броја старих са 60 и више година: 53339 и младог становништва од 0 до 19 година: 36241) за територију Подунавског округа износи 147,2 што је показатељ израженог старења нације (индекс преко 40).

Када се посматра просечна старост становника у периоду од 2006. до 2018. године, уочава се повећање просечне старости становништва Подунавског округа за 3,1 годину у односу на почетну годину посматрања (графикон бр. 2).

Графикон 2. Просечна старост становника Подунавског округа у периоду 2006-2018. године

Графикон 3. Очекивано трајање живота на рођењу код оба пола на територији Подунавског округа у периоду од 2006-2018. године

У посматраном периоду се уочава благо повећање очекиваног трајања живота код оба пола са 69,8 на 70,9 година код мушкараца и са 75,4 на 77,1 годину код жена (графикон бр.3).

2.3. Виталне карактеристике

Виталне карактеристике Подунавског округа посматране су кроз природна кретања становништва и показатеље природног кретања становништва, односно рађање и умирање (наталитет и морталитет) (табела бр.2).

Табела 2. Природно кретање становништва и показатељи природног кретања становништва Подунавског округа у 2018. години (Витални догађаји)

Рб.	ОКРУГ/ ОПШТИНА	*Број становника	Број живорођене деце у 2018. г.	Укупан број умрлих у 2018. г.	Број умрле одојчад и у 2018. г.	Стопа ната- литета	Стопа општег морталит ета	Природ. прирашта ј	Стопа природног прираштаја	Стопа мортал. одојчади	Витал ни индек с
II	ПОДУНАВСКИ ОКРУГ	187003	1468	2947	13	7,85	15,76	-1479	-7,91	8,86	49,81
1.	Велика Плана	38000	288	637	4	7,58	16,76	-349	-9,18	13,89	45,21
2.	Смедерево	103180	880	1477	7	8,53	14,31	-597	-5,79	7,95	59,58
3.	Смедеревска Паланка	45823	300	833	2	6,55	18,18	-533	-11,63	6,67	36,01

*Подаци су преузети из Публикације Витални догађаји у Републици Србији 2018. године

На територији Подунавског округа, према последњим званичним подацима Републичког завода за статистику који се односе на 2018. годину, бележи се ниска стопа наталитета од 7,85/1000 (мање од 15/1000), док стопа општег морталитета износи 15,76/1000. У периоду од 2006-2018. године, вредност стопе наталитета је опала са 9,2 на 7,8 живорођених на 1000 становника, док је вредност стопе општег морталитета порасла са 13,9 на 15,8 умрлих на 1000 становника.

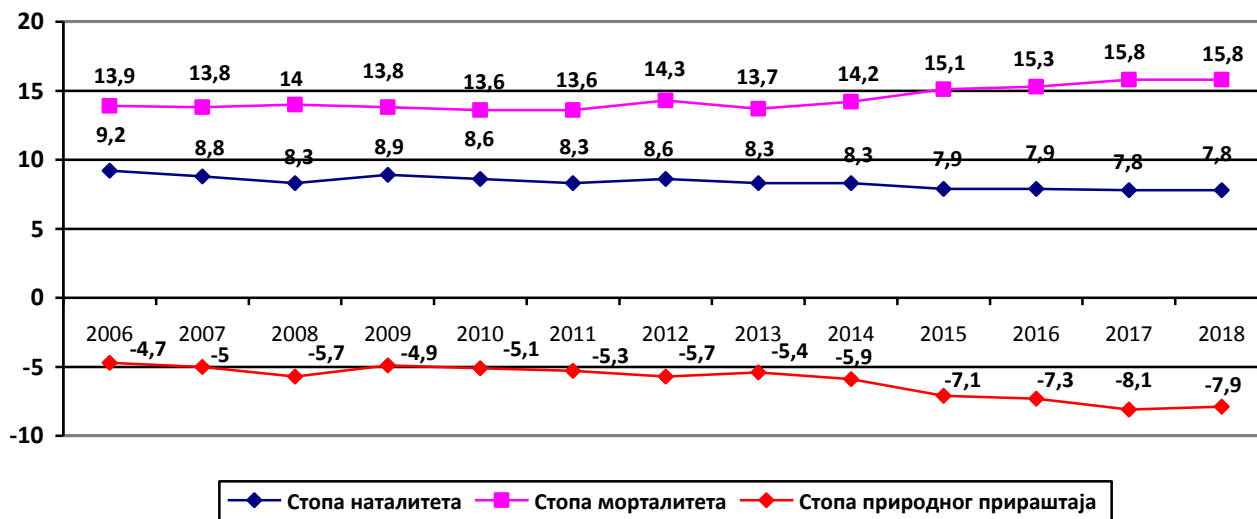
Поред наведених индикатора посматрани су још и веома важни витални показатељи, као што су стопа природног прираштаја, односно разлика између живорођених и умрлих на 1000 становника у 2018. години на територији Подунавског округа и витални индекс који представља рационалност природног прираштаја.

Стопе природног прираштаја у 2018. години на поменутој територији су веома ниске са негативним вредностима у свим општинама, где је забележено -11,63% у општини Смедеревска Паланка као најугроженијој у овом округу, са виталним индексом од 36,01%. Град Смедерево има најповољнији витални индекс, односно број живорођених у односу на 100 умрлих лица у 2018. години, и износи 59,58%, док на нивоу округа витални индекс износи 49,81%. Стопа природног прираштаја у периоду 2006-2018. године опала је са -4,7 на -7,9 (графикон бр. 4).

**Графикон 4. Показатељи природног кретања становништва на територији
Подунавског округа у периоду од 2006. до 2018. године.**

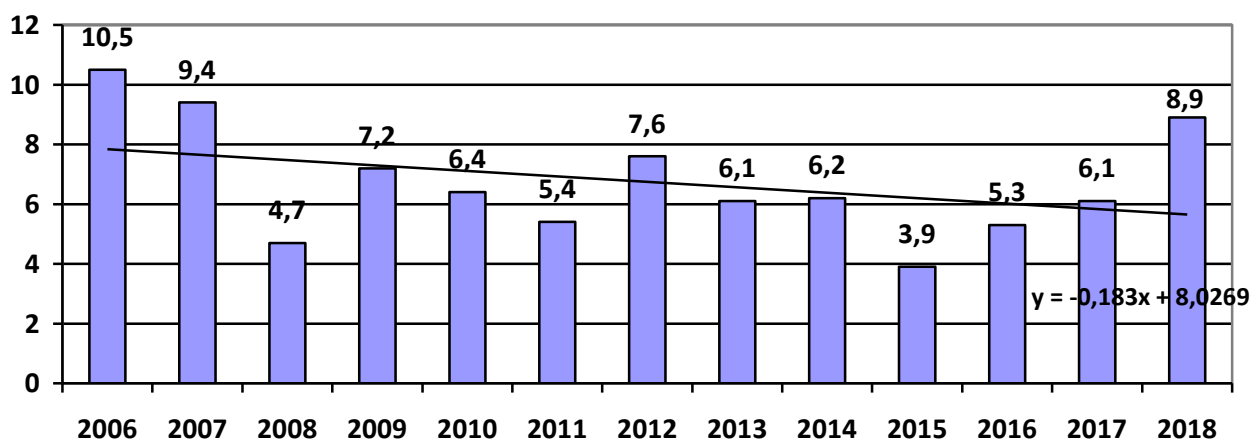
Стопа на 1000

Смртност одојчади као веома важан индикатор здравственог стања становништва представља важан показатељ доступности здравствене заштите, адекватности и квалитета пружених здравствених услуга као и нивоа социјално-економског развоја земље. Стопа морталитета одојчади у 2018. години, на територији Подунавског округа износи 8,86%. Кретање ове стопе у периоду од 2006-2018. године показује благо смањење вредности (линија тренда: $y = -0,183x + 8,0269$), што указује на побољшање стања у здравственом систему (графикон бр. 5).

**Графикон 5. Стопа морталитета одојчади на територији Подунавског округа у
периоду 2006-2018. године**

Стопа на 1000

2.4. Социо-економски показатељи повезани са здрављем

Према подацима Републичког завода за статистику о броју запослених у Републици Србији, (годишњи просек израчунат као аритметичка средина броја запослених за свих 12 месеци 2018. године), на територији Подунавског округа, било је укупно 42701 запослено лице, и то 31936 запослених лица у привредним друштвима, предузећима, установама, задругама и другим организацијама, 8330 приватних предузетника (лица која самостално обављају делатност и запослени код њих) и 2435 регистрованих индивидуалних пољопривредника, што представља укупно 228 запослених на 1000 становника. Овај податак треба ипак узети са резервом јер се ради о регистрацији запослених, односно као извор података служи Истраживање о регистрованој запослености засновано на комбиновању података Централног регистра обавезног социјалног осигурања и Статистичког пословног регистра.

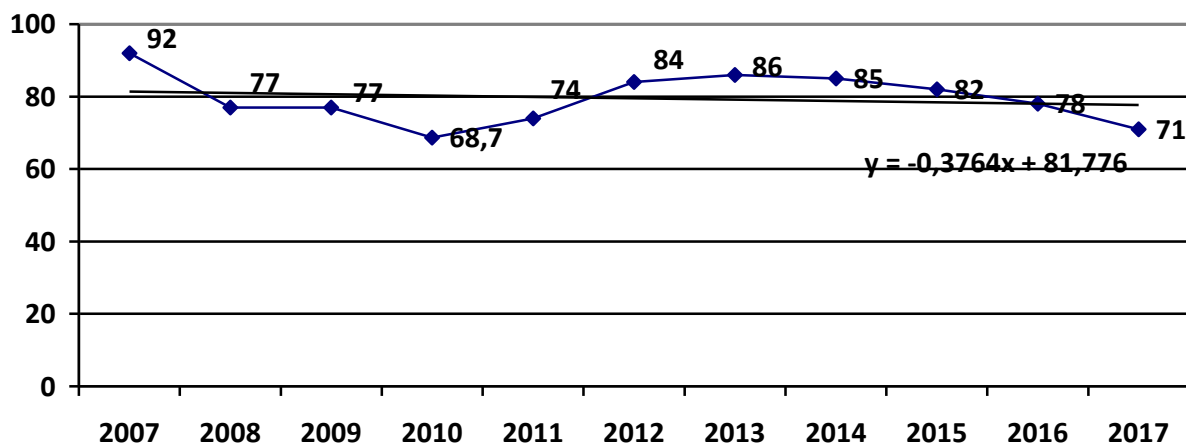
Према истом извору, у Подунавском округу, у 2018. години стопа запослености (процент запослених у укупном становништву старом 15 и више година) била је 41,2% ; стопа незапослености (процент незапослених у укупном броју активних становника старих 15 и више година) износила је 18,8%; стопа активности (процент активног становништва: сва запослена и незапослена лица од укупног броја становника са 15 и више година) била је 50,8% и стопа неактивности (процент неактивног становништва у укупном броју становника старом 15 и више година) износила је 49,2%.

У посматраном периоду на територији Подунавског округа, према последњим подацима Националне службе за запошљавање, било је укупно 13475 незапослених лица, односно 71 лица нема запослење на 1000 становника. Од приказаног броја незапослених 53,9% су жене.

За разлику од периода 2007-2010. године, када је стопа незапослености континуирано опадала, у следећем петогодишњем периоду она бележи раст, а последње три године стопа незапослених поново опада (графикон бр. 7). Тако, према званичним подацима Републичког завода за статистику стопа незапослености у периоду од 2007-2017. године бележи тренд опадања.

Графикон 7. Стопе незапослених у Подунавском округу у периоду од 2007. до 2017. године

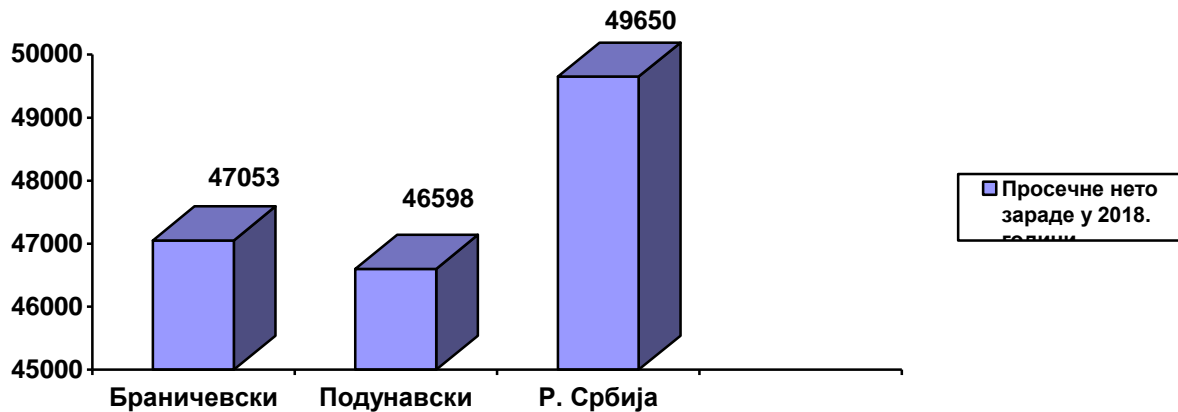
Стопа на 1000

Просечна нето зарада на територији Подунавског округа у 2018. години, била је 46598 РСД, што представља 93,8% просечне нето зарада у Републици Србији (чија нето зарада износи 49650 РСД) (графикон бр. 8).

Графикон 8. Просечне нето зараде у Браничевском и Подунавском округу и Републици Србији изражене у РСД у 2018. години

III ОПШТИ ПОКАЗАТЕЉИ ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА СТАНОВНИШТВА

Здравствено стање становништва, као предуслов укупног економског развоја друштва, представља мултидимензионалну карактеристику популације и условљено је низом фактора међу којима су индивидуално понашање, период раног раста и развоја, животна средина, социјално економски развој и активности здравствене службе.

Најчешће коришћени индикатори здравственог стања становништва су: општи морбидитет, морбидитет од одређених болести, морталитет, апсентизам и инвалидност.

3.1. Општи морбидитет

Општи морбидитет као индикатор здравственог стања становништва на територији Подунавског округа, у овој анализи, посматран је кроз *Извештаје о обољењима, стањима и повредама* на нивоу домова здравља посматраног округа.

3.1.1. Морбидитет на нивоу примарне здравствене заштите

Општи морбидитет на нивоу домова здравља Подунавског округа посматран је у оквиру служби за здравствену заштиту: мале и предшколске деце, школске деце, жена, медицине рада, опште медицине и стоматологије.

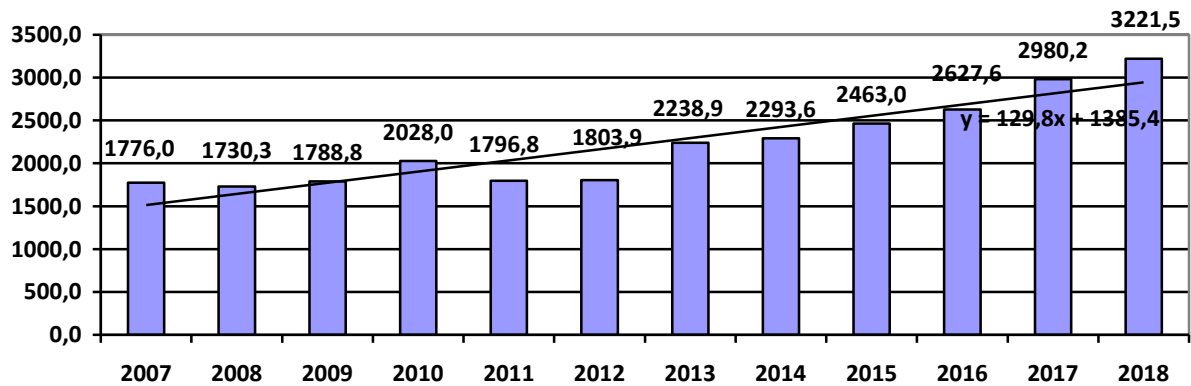
У 2018. години на нивоу свих домова здравља Подунавског округа регистровано је у поменутиим службама, без стоматологије укупно 602440 обољења, са општом стопом морбидитета од 3221,55%. Према броју корисника здравствене заштите на нивоу округа (187003 становника), може се закључити да у просеку на сваког становника долазе по 3,22 обољења.

Општа стопа морбидитета је у посматраном периоду, од 2007-2018. године порасла за 81,4% (графикон бр. 9).

Графикон 9. Општа стопа морбидитета у примарној здравственој заштити на територији Подунавског округа у периоду од 2007-2018. године

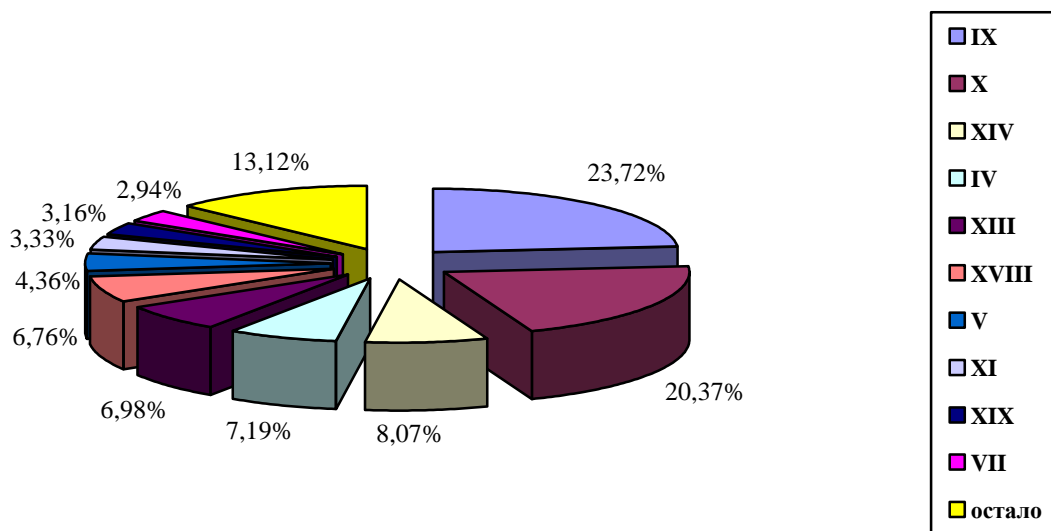
Стопа на 1000

Десет водећих група обољења по 10 МКБ у Подунавском округу, регистроване на нивоу примарне здравствене заштите у 2018. години, (графикон бр 10), биле су:

1. Болести система крвотока (IX група) (23,72%),
2. Болести система за дисање (X група) (20,37%),
3. Болести мокраћно-полног система (XIV група) (8,07%),
4. Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма (IV група) (7,19%),
5. Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива (XIII група) (6,98%),
6. Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази (XVIII група) (6,76%),
7. Душевни поремећаји и поремећаји понашања (V група) (4,36%),
8. Болести система за варење (XI група) (3,33%),
9. Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора (XIX група) (3,16%),
10. Болести ока и припојака ока (VII група) (2,94%).

Графикон 10. Десет најчешћих група обољења по МКБ 10 регистрованих у Домовима здравља Подунавског округа 2018. године

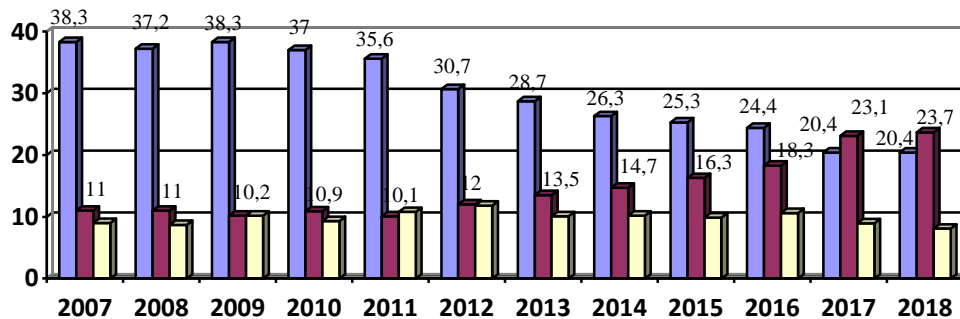

Анализирајући морбидитет, односно обољења регистрована у службама домова здравља Подунавског округа у 2018. години, може се рећи да прво место и ове године, као и претходне, заузимају Болести система крвотока, док су у периоду од 2007. до 2016. године, прво место заузимале Болести система за дисање (графикон бр. 11). Примећено је да у поменутом периоду учешће болести система за дисање опада, док остале две групе болести, система крвотока и мокраћно-полног система полако расте.

Графикон 11. Учешће водећих група болести у општем морбидитету у примарној здравственој заштити у Подунавском округу у периоду 2007-2018. године

%

■ Болести система за дисање X

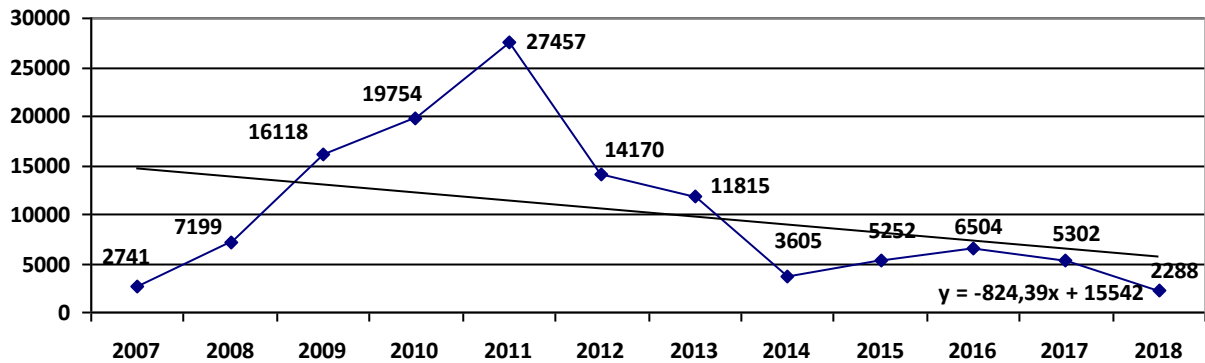
■ Болести система крвотока IX

■ Болести мокраћно-полног система XIV

Према годишњем Извештају о кретању заразних и паразитарних болести на територији Подунавског округа у 2018. години, пријављено је укупно 2288 оболелих лица. Број пријављених лица варира из године у годину у зависности од епидемиолошке ситуације, највећи је забележен 2011. године, али се у периоду 2012-2018. године уочава опадајућа линија тренда (графикон бр. 12). Важно је напоменути да се од ове године примењује нови Правилник о пријављивању заразних болести и посебних здравствених питања („Сл. гласник РС”бр. 44/2017 и 58/2018), којим се примењује нови начин пријављивања заразних болести, односно смањен је број обољења која подлежу обавезној пријави у односу на ранији период.

Графикон 12. Број пријављених лица од заразних и паразитарних оболења на територији Подунавског у периоду 2007-2018. године

Водеће место међу пријављеним заразним болестима за територију посматраног округа заузимају: Грозница Западног Нила, морбили и салмонелоза. У току 2018. године на територији Подунавског округа пријављена је једна епидемија заразних болести, и то епидемија морбила на територији општине Смедерево са 18 оболелих, лабораторијски потврђених случајева.

Болести које се могу спречити имунизацијом доминирају са 95,2% у односу на укупан број оболелих од заразних болести на територији Подунавског округа. Учесталост заразних болести у Подунавском округу, у 2018. години, приказана је у табели број 3.

Табела 3. Регистроване заразне болести на територији Подунавског округа у 2018. години

Rang.	ОБОЉЕЊЕ	Број оболелих у 2018. години	Индекс
1.	Febris West Nile (Грозница Западног Нила)	32	1,40
2.	Morbilli	32	1,40
3.	Salmonellosis non specificata	26	1,14
4.	ТБЦ-потврђена бактериолошки и хистолошки	16	0,70
5.	Hepatitis viralis chronica Ц	8	0,35
6.	Остале	2174	95,02
СВЕГА		2288	100,0

Проблем који је постојао од раније а односи се на пријављивање заразних болести, у 2018. години, је значајно смањен јер запажа се боље пријављивање заразних болести, боља сарадња са државним и приватним здравственим сектором у надзору над заразним болестима.

На територији Подунавског округа у 2018. години, регистровано је 9 смртних исхода од заразних болести (Менингококни менингитис-1, Грозница западног Нила-2 и Ентероколитис изазван клостридијом-6). Стопа морталитета износи 4,4 на 100000 становника, што је највише у претходних 5 година.

На територији оба посматрана округа у 2018. години, није било оболелих од пертусиса и рубеле. У току 2018. године, бележи се мањи број оболелих од паротитиса у односу на претходну годину. (1 регистрован оболели). Регистровано је 46 оболелих од морбила, сви случајеви из пријављених епидемија.

Према закључцима изнетим од стране комисије за контролу и праћење кретања заразних и паразитарних болести, епидемиолошка ситуација заразних болести на територији Подунавског округа у 2018. години, је уобичајена.

3.1.2. Хронична незаразна обољења

Хронична незаразна обољења као болести савременог доба, на жалост, у сталном су порасту. Законски подлежу обавезној пријави и одјави према Правилнику о обрасцу регистра и начину његовог вођења, обрасцу пријаве и поступку пријављивања и одјављивања одређених болести („Сл. гласник РС”, бр. 2/1980, 42/1986 и 109/2016). У хронична незаразна обољења спадају: рак и леукемија, ендемска нефропатија, психозе, шећерна болест, реуматска грозница, прогресивно мишићне дистрофије, хемофилија, хронична инсуфицијенција бубрега, наркоманија, коронарне болести срца и опструктивне болести плућа, а поред ових у протеклом периоду од доношења поменутог Правилника, била су праћена у појединим општинама и следећа обољења: церебрална парализа, мултипла склероза и цистична фиброза.

Проблем који је присутан када су поменуте болести у питању у нашој средини је нередовно пријављивање и одјављивање истих, како од стране државног тако и приватног сектора. Стога подаци у постојећим регистрима оболелих од хроничних незаразних болести не говоре о преваленци ових обољења, већ само о величини проблема.

Према подацима са којима располаже Завод за јавно здравље Пожаревац, мора се нагласити да је у 2018. години, број регистрованих хроничних незаразних обољења приказан као збир приспелих пријава/одјава ових болести из здравствених установа и констатованих дијагноза из Потврда о смрти лица која су боловала од хроничних незаразних болести, било да су оне основни или пратећи узрок смрти. Зато дајемо приказ регистрованих хроничних незаразних обољења у 2018. години са територије Подунавског округа из ова два извора података (Табела 4).

Табела 4. Приказ броја регистрованих хроничних незаразних обољења на територији Подунавског округа у 2018. години

Регистрована хронична незаразна обољења	Извор података		Укупно
	Пријаве из здравствених установа*	Образац Потврда о смрти	
Рак и леукемија**	951	623	1574
Ендемска нефропатија	0	0	0
Психозе	0	14	14
Шећерна болест	373	298	671
Реуматска грозница	0	0	0

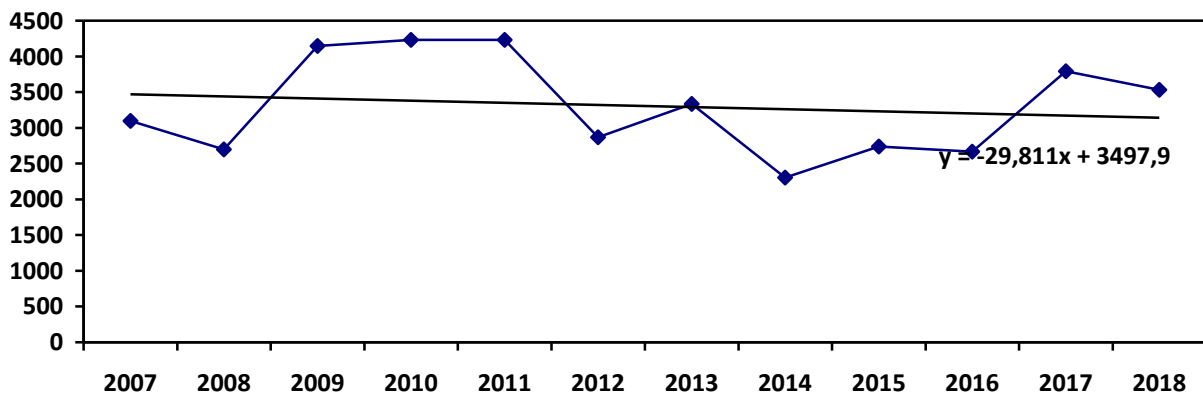
Прогресивно мишићне дистрофије	0	0	0
Хемофилија	0	0	0
Хронична инсуфици.бубрега	9	161	170
Наркоманија	0	0	0
Акутни коронарни синдром*	276	644	920
Опструктивне болести плућа	75	108	183
Мултипла склероза	0	2	2
Цистична фиброза	0	0	0
Дечија церебрална парализа	0	0	0
СВЕГА	1684	1850	3534

*Збир пријава достављених из здравствених установа и добијени подаци са одељења епидемиологије

**За рак и леукемије приказани подаци из пријава односе се на претходну годину (2016 /2017. годину)

Анализирајући посматране болести, може се рећи да су, на територији Подунавског округа, најчешћа хронична незаразна обољења: малигне болести, акутни коронарни синдром и шећерна болест. Број регистрованих хроничних незаразних обољења у посматраном периоду 2007-2018. године варира, али се ипак уочава тренд опадања броја регистрованих лица (графикон бр. 13).

Графикон 13. Број регистрованих хроничних незаразних обољења на територији Подунавског округа у периоду од 2007-2018. године

Обзиром да малигна обољења, због посебног социомедицинског значаја захтевају посебну пажњу, на овом месту ћемо приказати број оболелих особа и сирову стопу инциденце од ове болести према полу (број новооболелих М/број мушког становништва*1000 и број новооболелих Ж/број женског становништва*1000) на територији Подунавског округа у 2016/2017. години (Табела 5).

Подаци за оболеле од малигнух болести (рак и леукемија) преузети су из Националног регистра за рак (Кан Рег 4) које прикупља Центар за контролу болести Завода за јавно здравље Пожаревац из здравствених установа на територији Браничевског и Подунавског округа. Наглашавамо да су последње званичне стопе инциденце оболелих од малигнух болести, након што су прикупљени подаци употпуњени од стране Института за јавно здравље Србије, пријавама из здравствених

установа са територије целе републике, су из 2016/2017. године, и приказујемо их у табели број 5.

Код пријављивања оболелих од малигнух болести присутан је проблем подрегистрације, тј. нередовно пријављивање и одјављивање истих, како од стране државног, тако и приватног сектора.

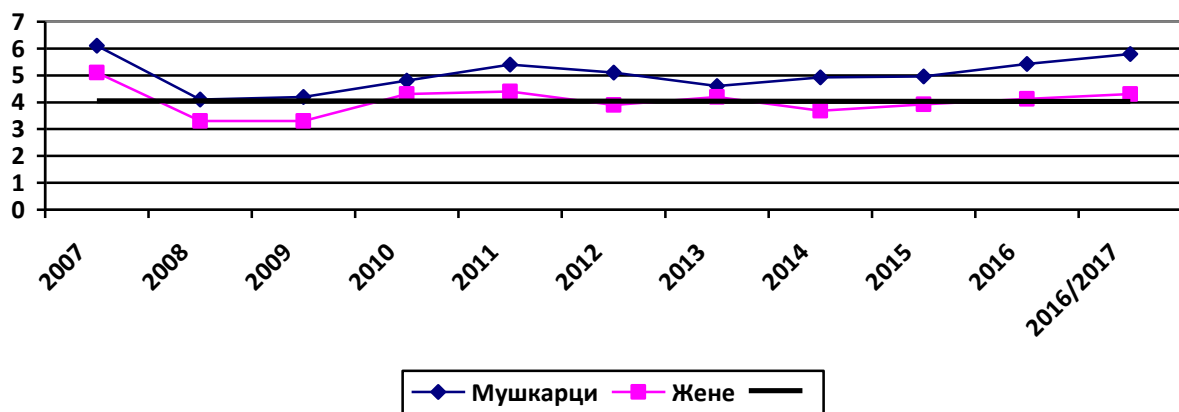
Табела 5. Приказ броја оболелих од малигнух болести по полу и по општинама на територији Подунавског округа у 2016/2017. години

Територија	Мушки пол		Женски пол	
	број оболелих	стопа инциденце	број оболелих	стопа инциденце
Велика Плана	102	5,35	80	4,13
Смедерево	320	6,23	243	4,61
Смедеревска Паланка	120	5,22	86	3,65
Подунавски округ	542	5,80	409	4,28

Посматрајући број оболелих од малигнух болести према полу, уочава се да на нивоу Подунавског округа, мушкарци чешће оболевају од малигнух обољења. Анализирајући период од 2007-2016/2017. године уочава се пораст вредности стопе инциденце од малигнух болести код оба пола. У поређењу са претходном годином, стопа инциденце код оба пола је у благом порасту (графикон бр.14).

Графикон 14. Стопа инциденце од малигнух болести по полу на територији Подунавског округа у периоду од 2007-2016/2017. године

Стопа на 1000

На основу броја Пријава из здравствених установа, које су достављене у Одељење за превенцију и контролу незаразних болести Завода за јавно здравље Пожаревац, у току 2018. године, укупан број новооболелих од шећерне болести по полу и по општинама Подунавског округа приказали смо у табели број 6.

Табела 6. Приказ броја оболелих од шећерне болести по полу и по општинама на територији Подунавског округа у 2018. години

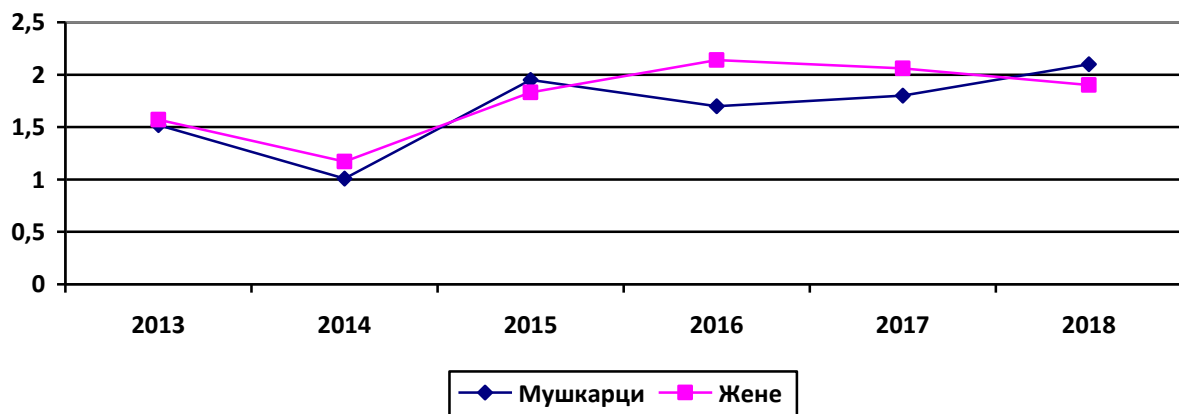
Територија	Мушки пол		Женски пол	
	број оболелих	стопа инциденце	број оболелих	стопа инциденце
Велика Плана	39	2,07	36	1,88
Смедерево	115	2,26	93	1,78
Смедеревска Паланка	39	1,72	51	2,20
Подунавски округ	193	2,09	180	1,90

Посматрајући број оболелих од шећерне болести према полу, на нивоу округа, у 2018. години, уочава се да су у Великој Плани и Смедереву мушкарци чешће оболевали од шећерне болести.

Стопа инциденце од шећерне болести у периоду од 2013-2018. године такође показује тренд пораста, нарочито код мушког пола (графикон 15).

Графикон 15. Стопа инциденце од шећерне болести по полу на територији Подунавског округа у периоду од 2013-2018. године

Стопа на 1000

3.1.3. Апсентизам и инвалидност

Апсентизам, односно привремена одсутност са посла, као и инвалидност, односно свако ограничење или немогућност због недостатка, обављања неке активности на начин који се сматра нормалним за људско биће су веома важни показатељи здравственог стања становништва. Недостатак је објективна појава и може се доказати медицинским дијагностичким поступком, док је инвалидност релативна и зависи од врсте и степена оштећења као и од посла којим се особа бави, односно вештина које су јој у послу потребне. Анализа ових показатеља је веома важна за здравствену службу како би благовремено предузела мере специфичне превенције на нивоу примарне превенције као и мере лечења и рехабилитације оболелих лица.

Према подацима са којима располаже Завод за јавно здравље Пожаревац из Извештаја о привременој неспособности – спречености за рад у току 2018. године на територији Подунавског округа регистрован је укупно 33179 случајева апсентизма са 826765 дана одсуствовања са посла. У поређењу са претходном годином, број случајева апсентизма је већи за 17%; а број дана одсуствовања са посла је за 5,9% већи у односу на претходну годину (табела 7).

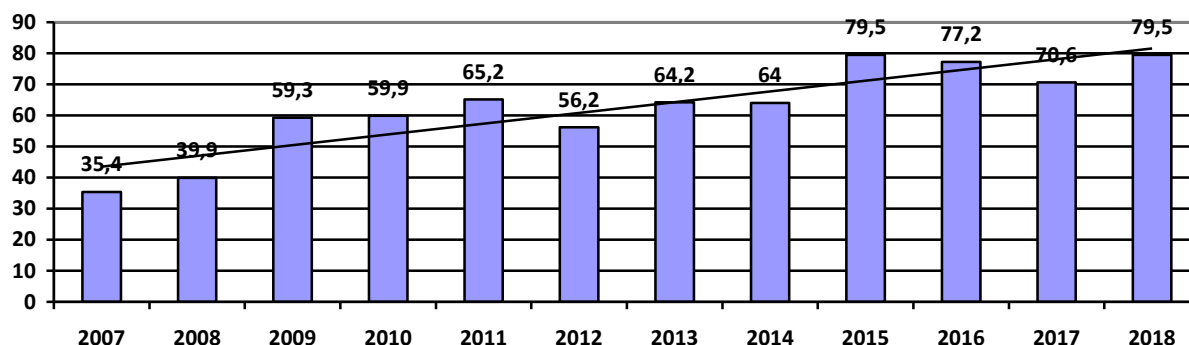
Табела 7. Приказ привремене неспособности-спречености за рад на територији Подунавског округа у 2018. години

Ред. бр.	Узрок неспособности/спречености за рад	Број случајева	Број дана	Стопа
1	Болести и повреде ван рада	27778	486879	66,58
2	Повреде на раду	524	17512	1,26
3	Трудноћа и порођај	880	240043	2,11
4	Нега члана породице	3997	82331	9,58
СВЕГА		33179	826765	79,53

Резултати анализе привремене спречености за рад у Подунавском округу показују да је највећи број поменутих случајева као и највећи број дана одсуствања са посла у 2018. години био због болести и повреда ван рада (83,7% случајева и 58,9% дана). На територији Подунавског округа, стопа броја случајева неспособности/спречености за рад у 2018. години, износи 79,53 на 100 запослених радника (процењени број радника за Подунавски округ према Републичком заводу за статистику износи 41720 радника). У посматраном периоду, од 2007-2018. године, стопа апсентизма је значајно порасла (графикон број 16).

Графикон 16. Стопа апсентизма на територији Подунавског округа у периоду 2007-2018. године

Стопа на 100

На основу приказаних резултата може се рећи да је инвалидност и апсентизам проблем са којим се суочавају све општине Подунавског округа и који значајно утиче на резултате анализе здравственог стања становништва.

3.2. Здравствено стање појединих категорија становништва

У оквиру анализе здравственог стања становништва Подунавског округа посматрани су: здравствено стање мале и предшколске деце, школске деце и омладине, одраслог становништва и жена, као и стање здравља уста и зуба свих категорија становништва.

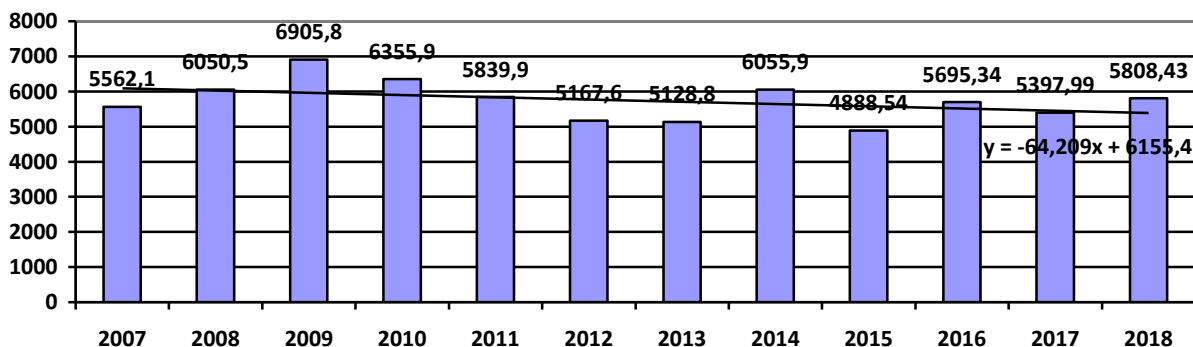
3.2.1. Здравствено стање предшколске деце (од 0 до 6 година)

На територији Подунавског округа у 2018. години здравствену заштиту користило је укупно 11056 детета предшколског узраста од 0 до 6 година.

У оквиру служби за здравствену заштиту предшколске деце у 2018. години, домова здравља Подунавског округа, регистровано је укупно 64218 обољења са стопом од 5808,43/1000, односно на свако дете долази по 5,8 обољења, што је за 0,5 обољења више у односу на претходну годину. У периоду од 2007-2018. године уочава се пад стопе оболевања у овој служби (графикон број 17).

Графикон 17. Стопа морбидитета предшколске деце на територији Подунавског округа у периоду од 2007-2018. године

Стопа на 1000

Водеће групе болести и стања по МКБ-10 регистроване у оквиру служби за здравствену заштиту мале и предшколске деце на територији Подунавског округа у 2018. години биле су:

1. Болести система за дисање (X група) (65,45%),
2. Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази (XVIII група) (7,33%),
3. Заразне болести и паразитарне болести (I група) (5,94%),
4. Болести ува и болести мастоидног наставка (VIII група) (4,72%).
5. Болести коже и болести поткожног ткива (XII група) (4,25%),
6. Болести система за варење (XI група) (2,85%),
7. Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора (XIX група) (2,33%),
8. Болести ока и припојака ока (VII група) (2,01%),
9. Болести мокраћно-полног система (XIV група) (1,52%),
10. Болести крви и болести крвотворних органа и пор. имунитета (III група) (1,15%).

Према приказаним резултатима анализе може се закључити да су код предшколске деце на територији Подунавског округа убедљиво прво место, као и претходних година, заузеле Болести система за дисање са 65,45%. Стопа обољевања за Болести система за дисање била је 3801,83/1000, односно свако дете због оболења респираторног система у просеку посети лекара око четири пута годишње.

Табела 8. Приказ најчешћих дијагноза које су регистроване у служби за здравствену заштиту предшколске деце на територији Подунавског округа у 2018. години

Ранг	О К Р У Г		
	П О Д У Н А В С К И		
	Дијагноза	Број	% од укупног броја дијагноза
1.	Pharyngitis acuta et tonsillitis acuta	17097	26,60
2.	Infectiones tractus respiratorii superioris multiplices acutae loci non specificatis	13204	20,55
3.	Bronchitis acuta et bronchiolitis acuta	5516	8,58
4.	Laryngitis et tracheitis acuta	2998	4,66
5.	Febris causae ingotae	2210	3,44

Приказани резултати показују да су и у 2018. години, као и у претходним годинама, Болести система за дисање, односно акутна упала грла и крајника као и инфекције горњих дисајних путева били најчешћи проблем код мале деце на територији Подунавског округа (табела 8).

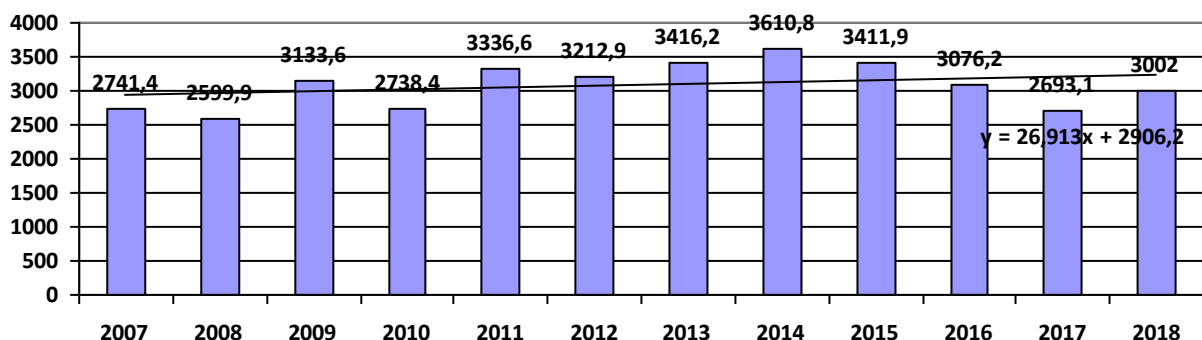
3.2.2. Здравствено стање школске деце и омладине (од 7 до 18 година)

На територији Подунавског округа у 2018. години, здравствену заштиту је користило укупно 23153 школске деце и младих од 7 до 18 година.

У оквиру служби за здравствену заштиту школске деце и омладине домова здравља Подунавског округа у 2018. години, регистровано је укупно 69505 обољења са стопом од 3001,99/1000, односно на свако школско дете долази по 3 обољења, што је за 0,3 обољења више него у претходној години. У периоду од 2007-2018. године уочава се пораст стопе оболевања у овој служби (графикон број 18).

Графикон 18. Стопа морбидитета школске деце на територији Подунавског округа у периоду од 2007-2018. године

Стопа на 1000

Водеће групе болести и стања по МКБ-10 регистроване у оквиру служби за здравствену заштиту школске деце и омладине Подунавског округа у 2018. години биле су:

1. Болести система за дисање (X група) (46,86%),
2. Симптоми, знаци и патолошки клинички и лаборат. налази (XVIII група) (12,02%),
3. Заразне болести и паразитарне болести (I група) (9,43%),
4. Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора (XIX група) (5,26%),
5. Болести коже и болести поткожног ткива (XII група) (5,18%),
6. Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива (XIII група) (3,76%),
7. Болести мокраћно-полног система (XIV група) (3,09%),
8. Болести система за варење (XI група) (2,74%),
9. Болести ока и припојака ока (VII група) (2,72%),
10. Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма (IV група) (2,17%)

Према претходно приказаним резултатима анализе, јасно се види да су код школске деце и омладине у Подунавском округу, Болести система за дисање најчешће дијагностикована обољења и да су, као и претходне године, убедљиво на првом месту са учешћем од 46,86%. Стопа оболевања од Болести система за дисање износи 1406,77/1000.

Табела 9. Приказ најчешћих дијагноза које су регистроване у служби за здравствену заштиту школске деце и омладине на територији Подунавског округа 2018. године

Ранг	О К Р У Г		
	П О Д У Н А В С К И		
	Дијагноза	Број	% од укупног броја дијагноза
1.	Pharyngitis acuta et tonsillitis acuta	14905	21,44
2.	Infectiones tractus respiratorii superioris multiplices acutae loci non specificatis	7635	10,98
3.	Други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази	4589	6,60
4.	Bronchitis acuta et bronchiolitis acuta	3969	5,71
5.	Друге специфичне, неспецифичне и вишеструке повреде	3026	4,35

Приказани резултати показују да су и у 2018. години, као и претходних година, Болести система за дисање, односно акутна упала грла и крајника као и инфекције горњих дисајних путева били најчешћи проблем код школске деце и омладине на територији Подунавског округа (табела 9).

Систематски прегледи, који су веома добар показатељ здравственог стања школске деце и омладине, спроведени су код ученика основних и средњих школа на територији Подунавског округа у 2018. години, са обухватом од 98,32% код основаца и са 97,27% код ученика средње школе у односу на планирани број (табела 10).

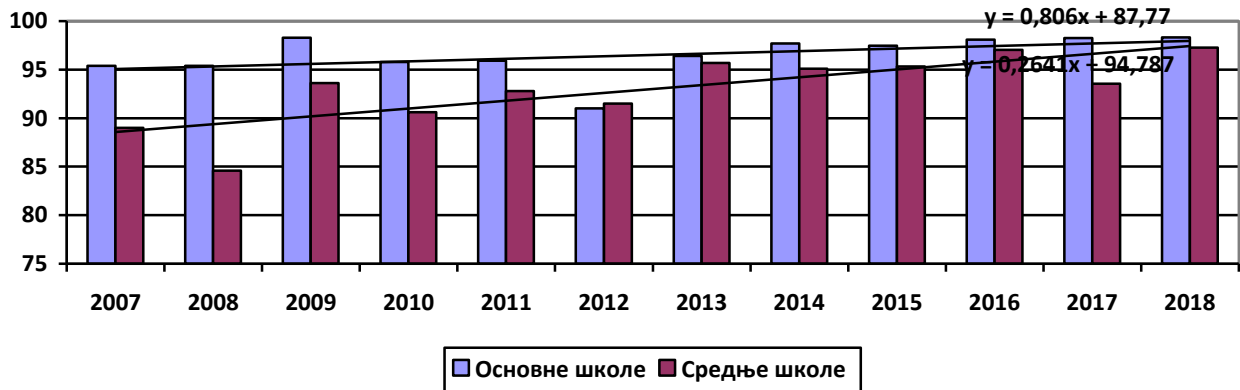
Табела 10. Приказ утврђених стања/обољења након спроведених систематских прегледа код ученика основне и средње школе Подунавског округа у 2017. години

	О К Р У Г			
	П О Д У Н А В С К И			
	Ученици основне школе		Ученици средње школе	
Број ученика који подлежу систематским прегледима у току године	7030		3190	
Обухваћено систематским прегледом	6912	98,32	3103	97,27
Утврђено стање / обољење	Број	%	Број	%
Лоше телесно држање	1245	18,01	967	31,16
Лоша телесна развијеност	187	2,70	177	5,70
Лоша телесна ухрањеност	635	9,18	406	13,08
Изражена деформација кичме (лордоза, сколиоза)	-	-	-	-
Деформације грудног коша	241	3,48	143	4,61
Сметње вида и мотилитета	195	2,82	94	3,03
Оштећење слуха	113	1,63	6	0,19
Срчане мане	30	0,43	3	0,09
Недовољна психичка развијеност	24	0,35	-	-
Говорне мане	67	0,97	7	0,22
Деформације стопала	1209	17,50	460	14,82

Анализа добијених резултата након спроведених систематских прегледа ученика у дефинисаним узрасту, показују да су код ученика основне школе, као и претходне године, најчешће дијагностиковани проблеми: лоше телесно држање (18,01%), деформације стопала (17,50%) и лоша телесна ухрањеност (9,18%). Код ученика средње школе најчешће дијагностиковани проблеми били су, као и претходне године: лоше телесно држање (31,16%), деформације стопала (14,82%) и лоша телесна ухрањеност (13,08%).

Графикон 19. Обухват систематски прегледане деце у основним и средњим школама на територији Подунавског округа у периоду 2007-2018. године
%

Приказани подаци на графикону број 17 говоре да обухват систематски прегледане деце у основним школама у посматраном периоду од 2007-2018. године благо расте, док обухват систематски прегледане деце у средњим школама такође расте, али у још већој мери него код обухвата основношколске деце.

3.2.3. Здравствено стање одраслог становништва

Анализа здравственог стања одраслог становништва на територији Подунавског округа за 2018. годину, рађена је на основу података добијених из служби опште медицине и медицине рада домова здравља са територије Подунавског округа.

3.2.3.1. Служба опште медицине

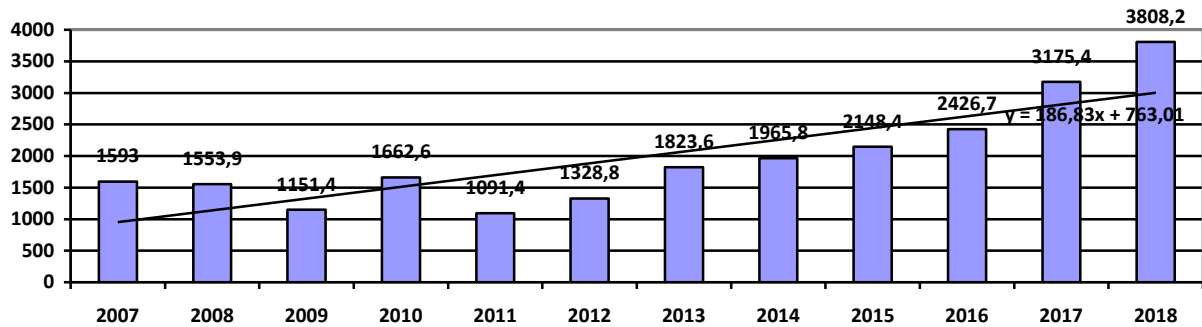
На територији Подунавског округа, здравствене услуге у оквиру служби опште медицине остварује 111074 корисника.

У оквиру служби опште медицине домова здравља Подунавског округа у 2018. години регистровано је укупно 422989 обољења са стопом од 3808,17/1000, односно 3,8 обољења по одраслој особи, што је за 0,6 обољења више него у претходној години. У периоду од 2007-2018. године уочава се увећање стопе оболевања у овој служби (графикон број 20), и то највише у 2017. и 2018. години.

Графикон 20. Стопа морбидитета одраслог становништва на територији Подунавског округа у периоду од 2007-2018. године

Стопа на 1000

Водеће групе болести и стања по МКБ-10 регистроване у оквиру служби опште медицине домова здравља Подунавског округа у 2018. години, биле су:

1. Болести система крвотока (IX група) (32,87%),
2. Болести система за дисање (X група) (10,36%),
3. Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метабол. (IV група) (9,49%)
4. Болести мишићно-коштаног система и везивниг ткива (XIII група) (8,60%),
5. Болести мокраћно-полног система (XIV група) (6,10%)
6. Симптоми, знаци и патолошки клинички и лаб. налази (XVIII група) (5,90%),
7. Душевни поремећаји и поремећаји понашања (V група) (5,74%)
8. Болести система за варење (XI група) (3,55%),
9. Болести ока и припојака ока (VII група) (3,28%),
10. Болести нервног система (VI група) (2,95%)

Резултати анализе показују да су у служби опште медицине у 2018. години, за разлику од предходних година, када су на првом месту регистроване Болести система за дисање, последње две-три године најучесталије су болести система крвотока са 32,87%, чија стопа износи 1251,85/1000. Најчешће регистроване дијагнозе у оквиру служби опште медицине на територији Подунавског округа приказане су у табели број 11.

Табела 11. Приказ најчешћих дијагноза које су регистроване у служби опште медицине на територији Подунавског округа 2018. године

Ранг	ОКРУГ ПОДУНАВСКИ		
	Дијагноза	Број	% од укупног броја дијагноза
1.	Hypertensio arterialis essentialis (primaria)	90811	21,47
2.	Diabetes mellitus	26592	6,29
3.	Други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази	18569	4,39
4.	Друга обољења леђа	17004	4,02
5.	Друге исхемијске болести срца	15543	3,67

Приказани резултати показују да су, као и претходних година, висок крвни притисак и шећерна болест били најчешћи здравствени проблеми код одраслог становништва на територији Подунавског округа у 2018. години, мада су на треће место избили други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази.

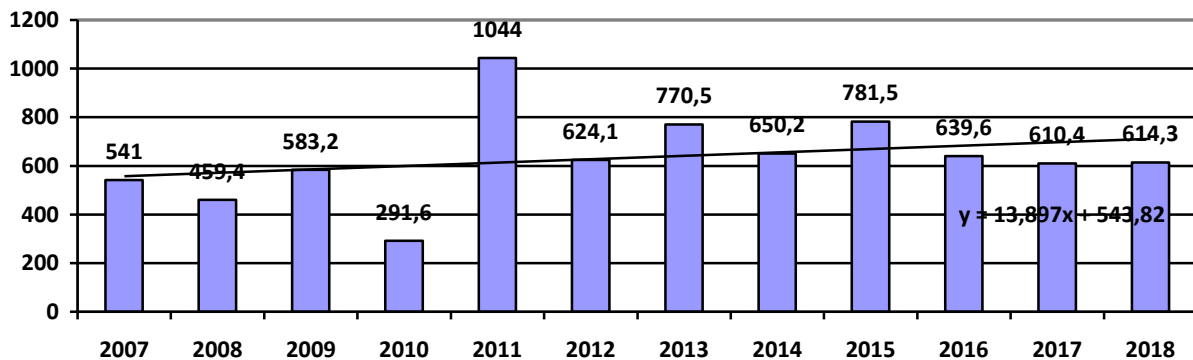
3.2.3.2. Служба здравствене заштите радника

На територији Подунавског округа у 2018. години, здравствене услуге у оквиру службе медицине рада, користило је 41720 радно-активних лица.

У оквиру служби медицине рада домова здравља Подунавског округа у 2018. години, регистровано је укупно 25628 обољења са стопом од 614,29 на 1000 корисника. У посматраном периоду, од 2007-2018. године, стопа морбидитета у служби за здравствену заштиту радника је имала тренд пораста (графикон број 21).

Графикон 21. Стопа морбидитета радно активног становништва на територији Подунавског округа у периоду од 2007-2018. године

Стопа на 1000

Водеће групе болести и стања по МКБ-10 које су регистроване у оквиру служби медицине рада Подунавског округа у 2018. години биле су:

1. Болести система за дисање (X група) (16,76%),
2. Болести система крвотока (IX група) (13,56%),
3. Болести мишићно-коштаног система и везивниг ткива (XIII група) (11,46%),
4. Симптоми, знаци и патолошки клинички и лаб. налази (XVIII група) (10,32%),
5. Болести мокраћно-полног система (XIV група) (8,11%),
6. Повреде, тровања и последице деловања спољ. фактора (XIX група) (6,95%),
7. Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма (IV група) (6,02%),
8. Болести система за варење (XI група) (4,92%),
9. Душевни поремећаји и поремећаји понашања (V група) (4,31%)
10. Заразне болести и паразитарне болести (I група) (3,68%)

Анализа показује да су код радно-активног становништва на територији Подунавског округа највећи здравствени проблем у 2018. години, биле Болести система за дисање (16,76%), затим Болести система крвотока (13,56%) и Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива (11,46%). Стопа оболевања за Болести система за дисање у Подунавском округу 2018. године била је 614,29 на 1000 корисника.

Најчешће регистроване дијагнозе у оквиру служби медицине рада Подунавског округа приказане су у табели број 12.

12. Приказ најчешћих дијагноза које су регистроване у служби медицине рада на територији Подунавског округа 2018. године

Ранг	О К Р У Г П О Д У Н А В С К И		
	Дијагноза	Број	% од укупног броја дијагноза
1.	Нуртентенс артериалис есенцијалис (примарија)	1610	9,11
2.	Други симптоми, знаци и ненормални клинички лабораторијски налази	1045	5,92
3.	Друга обољења леђа	1018	5,76
4.	Pharyngitis acuta et tonsillitis acuta	982	5,56
5.	Друге специфичне, неспецифи.и вишеструке повреде	850	4,81

Анализирајући приказане дијагнозе може се рећи да су, висок крвни притисак, други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази и друга обољења леђа били најчешћи здравствени проблеми код радно-активног становништва Подунавског округа у 2018. години.

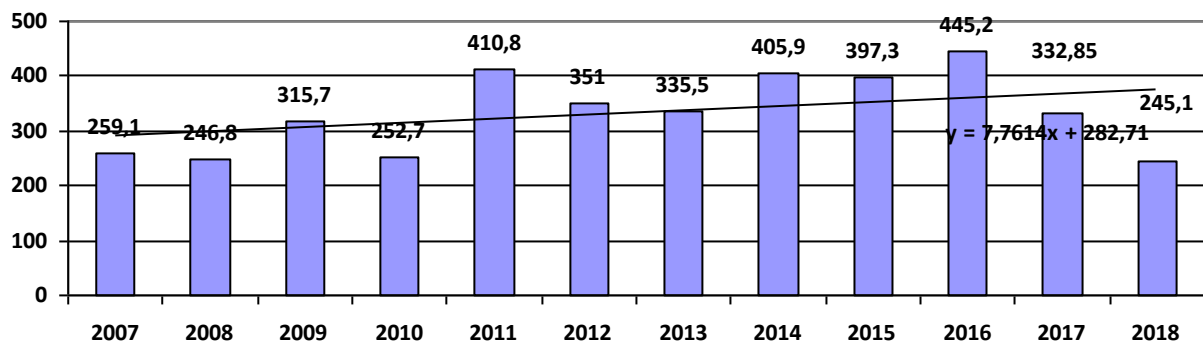
3.2.4. Здравствено стање жена

На територији Подунавског округа у 2018. години, здравствене услуге у оквиру служби за здравствену заштиту жена, користило је укупно 81859 жена које припадају животној доби од 15 и више година.

У 2018. години, у оквиру служби за здравствену заштиту жена Подунавског округа регистровано је укупно 20063 обољења, са стопом од 245,09 на 1000 корисника. Стопа морбидитета у служби за здравствену заштиту жена у посматраном периоду, од 2007-2018. године је имала тренд раста, иако се у последње две године бележи пад вредности (графикон број 22).

Графикон 22. Стопа морбидитета жена на територији Подунавског округа у периоду од 2007-2018. године

Стопа на 1000

Водеће групе болести и стања по МКБ 10 регистроване у оквиру служби за здравствену заштиту жена домова здравља посматраног округа у 2018. години биле су:

1. Болести мокраћно-полног система (XIV група) (87,85%),
2. Тумори (II група) (6,13%),
3. Трудноћа, рађање и бабиње (XV група) (5,05%),
4. Болести крви и болести крвотворних органа и пор. имунитета (III група) (0,34%).
5. Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма (IV група) (0,19%),
6. Симптоми, знаци и патолошки клинички и лаб. налази (XVIII група) (0,14%),
7. Заразне болести и паразитарне болести (I група) (0,08%),
8. Болести мишићно-коштаног система и везивниг ткива (XIII група) (0,06%),
9. Болести система крвотока (IX група) (0,06%),
10. Болести нервног система (VI група) (0,02%).

Анализа здравственог стања жена које живе на територији Подунавског округа показује да су у 2018. години, као и претходних година, убедљиво прво место заузеле Болести мокраћно-полног система са 87,85% учешћа, чија стопа износи 245,09/1000; док су забрињавајуће друго место заузели Тумори са 6,13%.

Најчешће регистроване дијагнозе у оквиру служби за здравствену заштиту жена домова здравља Подунавског округа приказане су у табели број 13.

Табела 13. Приказ најчешћих дијагноза које су регистроване у служби за здравствену заштиту жена на територији Подунавског округа 2018. године

Ранг	О К Р У Г		
	П О Д У Н А В С К И		
	Дијагноза	Број	% од укупног броја дијагноза
1.	Друга обољења полно-мокраћног пута	5700	28,41
2.	Поремећаји менструације	2270	11,31
3.	Друга запаљења женских карличних органа	2210	11,01
4.	Morbi climacterici	2119	10,56
5.	Cervicitis uteri	1357	6,76

Приказани резултати показују да су, највећи здравствени проблем код жена са 15 и више година живота, на територији Подунавског округа, у 2018. години, била недефинисана обољења мокраћно-полног пута, друга запаљења женских карличних органа и поремећаји менструалног циклуса.

3.2.5. Здравствено стање зуба и орално здравље

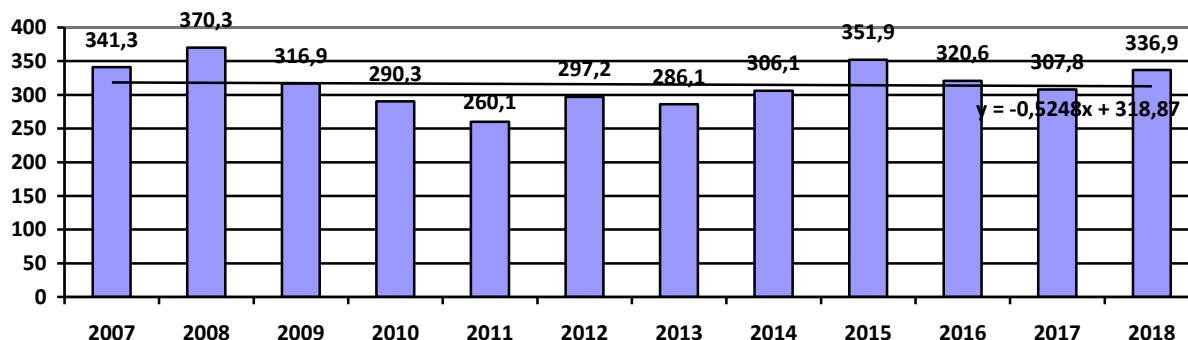
У оквиру службе стоматолошке здравствене заштите током 2018. године, на територији Подунавског округа (где има укупно 187003 корисника) регистровано је укупно 63005 обољења са стопом од 336,92 на 1000 становника. Стопа морбидитета у служби за здравствену заштиту зуба у посматраном периоду, од 2007-2018. године је у благом опадању (графикон број 23).

Графикон 23. Стопа морбидитета у стоматолошкој здравственој заштити на територији Подунавског округа у периоду од 2007-2018. године

Стопа на 1000

Од укупног броја приказаних обољења зуба на територији Подунавског округа (63005), код деце од 0 до 6 година регистровано је 4124 обољења (стопа 373,01/1000), код школске деце од 7 до 14 година регистровано је 19876 обољења (стопа 1318,12/1000), код школске деце од 15 до 18 година регистровано је 8640 обољења (стопа 1070,10/1000), код одраслих од 19 до 64 године регистровано је 25054 обољења (стопа 218.64,6/1000) и код лица са 65 и више година регистровано је 5311 обољења (стопа 139,02/1000).

Табела 14. Приказ најчешћих дијагноза које су регистроване у служби стоматолошке здравствене заштите на територији Подунавског округа 2018. године

Ранг	О К Р У Г П О Д У Н А В С К И		
	Дијагноза	Број	% од укупног броја дијагноза
1.	Morbi pulpaе et textus periapicalis (Болести пулпе зуба и ткива око врха зуба)	19004	30,16
2.	Caries dentium (Каријес)	18824	29,87
3.	Gingivitis et morbi periodontales (Запаљење десни и болести околине зуба)	7940	12,60
4.	Morbi dentium et textus sustentionalis alii (Друге болести зуба и потпорног ткива)	3984	6,32
5.	Disordines evolutionis et eruptionis dentium (Поремећаји развоја и ницања зуба)	3927	6,23

Резултати анализе показују да су и у 2018. години, као и претходних година, на територији Подунавског округа, најчешће регистроване дијагнозе у оквиру стоматолошке здравствене заштите биле: болести пулпе зуба и ткива око врха зуба, зубни каријес и запаљење десни и болести околине зуба (табела 14).

3.3. Болнички морбидитет

Болнички морбидитет, као веома важан показатељ здравственог стања становништва на територији Подунавског округа посматран је кроз Извештаје о хоспитализацији болнички лечених лица.

На територији Подунавског округа стационарну здравствену заштиту становништву обезбеђују Општа болница „Свети Лука” Смедерево и Општа болница „Стефан Високи” Смедеревска Паланка.

Болничко лечење на територији Подунавског округа у 2018. години, са укупним бројем здравствених радника (лекара и медицинских сестара/техничара), капацитетом, оптерећеношћу, заузетошћу и просечном дужином лечења приказано је у табели број 15.

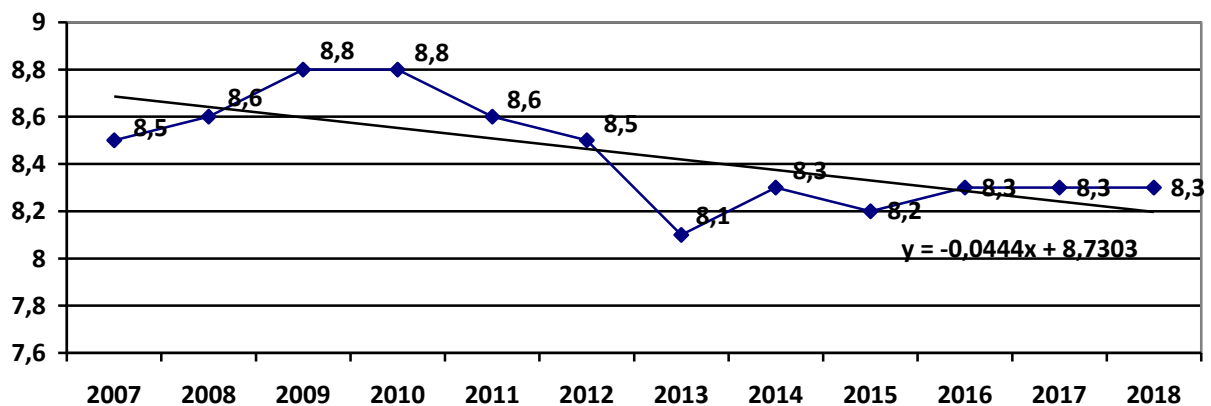
Табела 15. Стационарно лечење на територији Подунавског округа у 2018. години

ОКРУГ	Општа болница	Број запослених*			Број постеља	Број лечених	Број б.о. дана	Просечна дужина лечења	Заузет. постеља у %	Број умрлих
		Укуп	Лекара	Технич.						
Подунавски	Смедерево	564	138	426	399	10104	77552	7,68	53,25	482
	См.Паланка	431	94	337	300	7726	70288	9,10	64,19	627
	Свега	995	232	763	699	17830	147840	8,29	57,95	1109

* Приказани број запослених подразумева само лекаре и техничаре без осталих здравствених радника (фармацеута), сарадника и немедицинског особља.

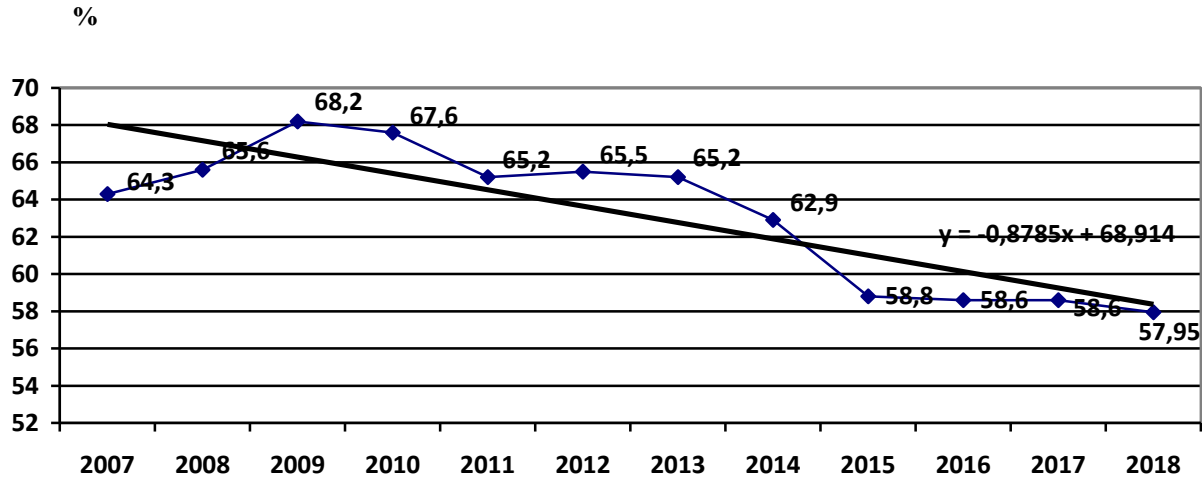
На основу података у периоду од 2007. до 2018. године уочавамо да просечна дужина лечења у болницама Подунавског округа опада, као и просечна заузетост постеља у процентима (графикон број 24 и 25).

Графикон 24. Просечна дужина лечења у болницама Подунавског округа у периоду од 2007-2018. године

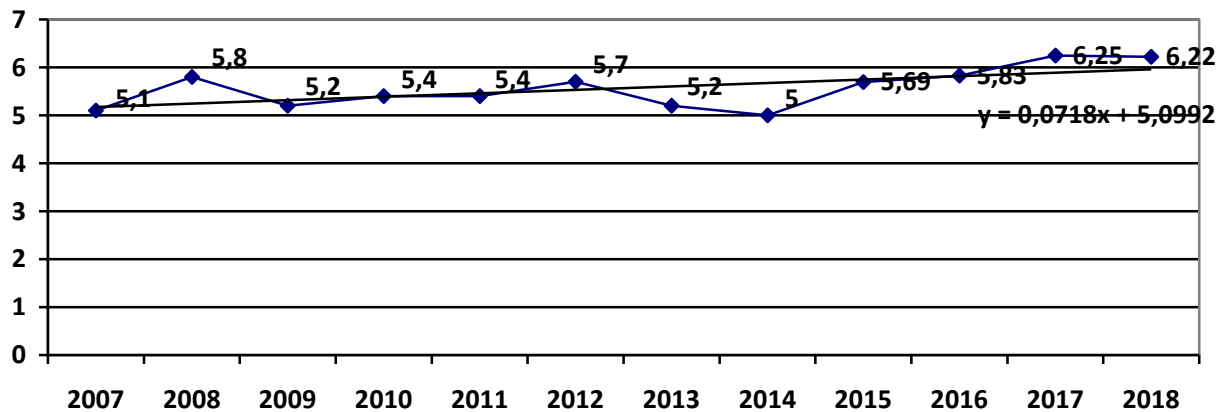
Графикон 25. Просечна заузетост постеља у процентима у болницама Подунавског округа у периоду од 2007-2018. године

У посматраном периоду вредност стопе леталитета у болницама Подунавског округа показује растући тренд, нарочито у последње две године (графикон број 26).

Графикон 26. Стопа леталитета у болницама Подунавског округа у периоду од 2007-2018. године

Стопа на 100

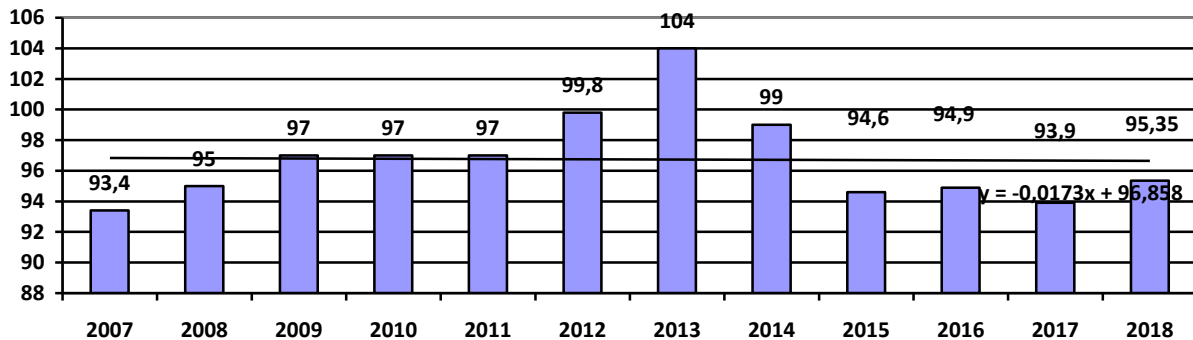

Према добијеним резултатима стопа хоспитализације у 2018. години у Општој болници Смедерево била је 71,56 хоспитализованих на 1000 становника (становништво општина Смедерево и Велика Плана), а у Општој болници Смедеревска Паланка стопа хоспитализације износила је 168,6 болнички лечених лица на 1000 становника (становништво општине Смедеревска Паланка). У 2018. години, на нивоу Подунавског округа, за две болнице, стопа хоспитализације је износила 95,35 на 1000 становника. Стопа хоспитализације је у посматраном периоду је од 2007-2013. године континуирано расла, да би од 2014. до 2018. године опала и креће се око 95 хоспитализованих особа на 1000 становника (графикон број 27).

Графикон 27. Стопа хоспитализације на територији Подунавског округа у периоду од 2007-2018. године

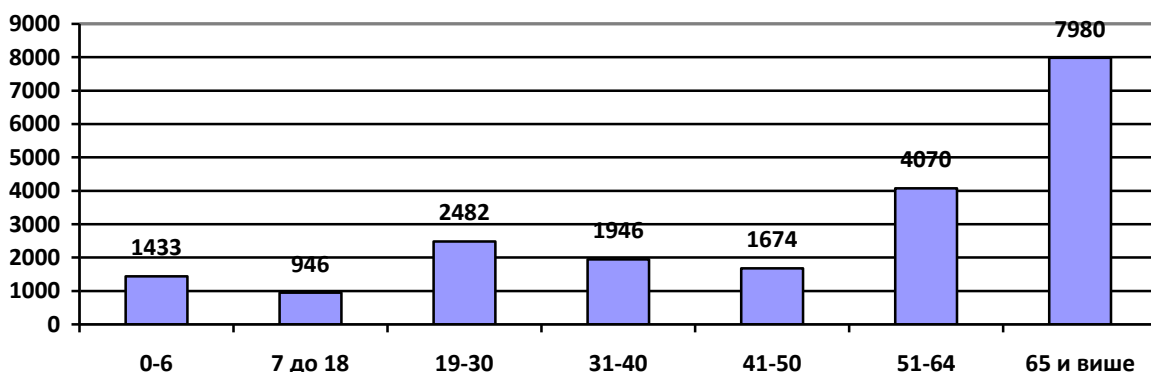
Стопа на 1000

У 2018. години у болницама Подунавског округа било је укупно 20531 хоспитализација или епизода лечења, од тога 42,2% се односе на мушки, а 57,8% на женски пол. Анализирајући старосну структуру стационарно лечених лица у 2018. години, у општим болницама Подунавског округа, може се рећи да од укупног броја лечених највећи проценат, како у Општој болници Смедерево тако и Општој болници Смедеревска Паланка, припада особама са 65 и више година, а на нивоу округа овај проценат износи 38,87%. Најмањи проценат од укупног броја лечених, на нивоу Подунавског округа, припада категорији становништва од 7 до 18 година (4,61%). Број лечених лица појединих добних групација у стационарним установама на територији Подунавског округа приказан је на графикону бр. 28.

Графикон 28. Број лечених по добним групама у стационарним установама на територији Подунавског округа у 2018. години

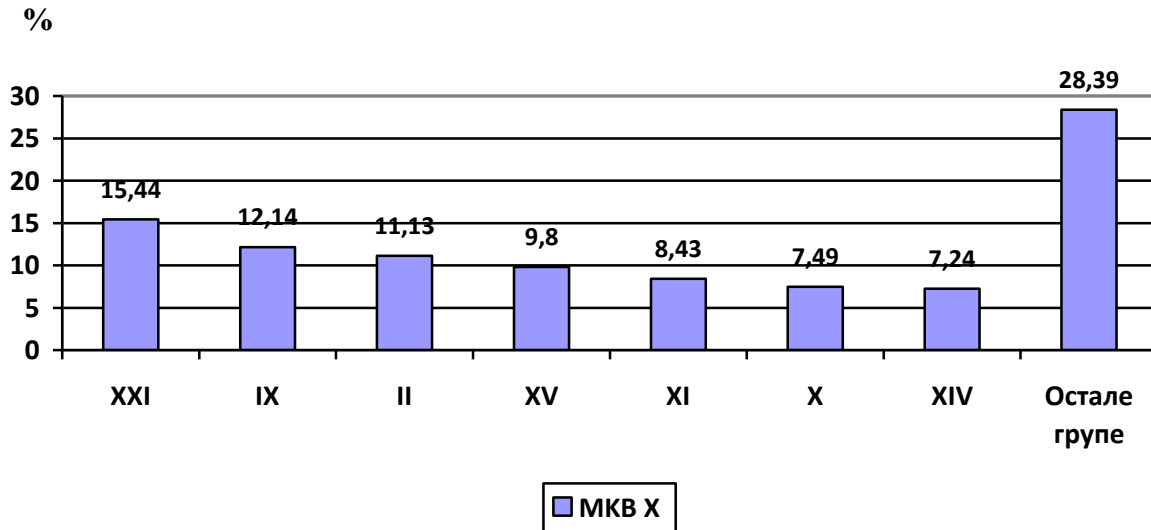
Број

Према основном разлогу хоспитализације, резултати анализе показују да је у 2018. години највећи број лица на територији Подунавског округа био хоспитализован због Фактора који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом (XXI група) са 15,44%. Болести система крвотока (IX група) (12,14%), и болести из Групе тумора (II група) (11,3%), као разлог хоспитализације заузимају друго и треће место, за разлику од прошле године када су били на првом и другом месту по заступљености (графикон 29).

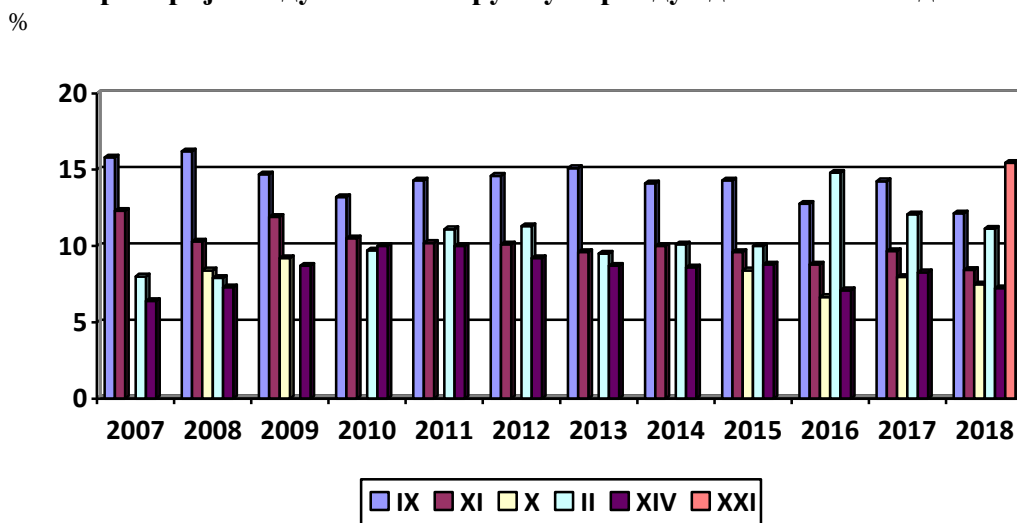

Графикон 29. Најчешћи разлози хоспитализације на територији Подунавског округа по МКБ 10 у 2018. години

Прве две групе болести (IX и II) биле су водеће у целом посматраном периоду, од 2007-2018. године, при чему су тумори 2016. године били на првом месту. Према подацима из графикона број 30 уочавамо да учешће оболелих од болести система крвотока и система за варење опада у болничком морбидитету у посматраном периоду, док учешће тумора и болести система мокраћно-полног система расте. У првих пет група обољевања група болести система за дисање се јавља 2008. и 2009. године, а затим поново на петом месту последње четири године. У последњој посматраној години у структури водећих група болести на прво место избија група XXI, Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом, јер је у пракси дошло до промене приликом одређивања основног узрока хоспитализације (шифра Z51.1 хемотерапијска сеанса и Z76.3 здрава особа као пратилац болесника, којима се отварају Извештаји о хоспитализацији).

Графикон 30. Учешће водећих група болести у болничком морбидитету болница на територији Подунавског округа у периоду од 2007-2018. године

Приказ водећих група болести у општим болницама Подунавског округа у табели број 16., показује да група Тумора заузима сада друго место у Општој болници Смедерево са 13,41% учешћа (изузимајући групу XXI која се уствари односи на факторе који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом), док Болести система крвотока заузимају прво место у Општој болници Смедеревска Паланка са 16,80% од укупног броја лечених. Поменуте групе болести биле су водеће у обе болнице претходне две године.

Табела 16. Приказ водећих група болести у болницама Подунавског округа у 2018. години

Ред бр.	ОКРУГ	ОПШТА БОЛНИЦА	ГРУПА БОЛЕСТИ ПО МКБ-10	БРОЈ ХОСПИТАЛИЗАЦИЈА	% ОД УКУПНОГ БРОЈА ЛЕЧЕНИХ
1.	Подунавски	СМЕДЕРЕВО	XXI	2201	18,49
			II	1596	13,41
			XV	1328	11,16
			IX	1278	10,74
			XI	1007	8,46
			X	683	5,74
		СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА	IX	1262	16,80
			XXI	806	10,38
			X	769	9,90
			XIV	737	9,49
			XI	725	9,34
			II	689	7,99

Најчешће утврђене дијагнозе, као основни разлог болничког лечења, у општим болницама Подунавског округа приказане су у табели број 17. Ако се искључи разлог хоспитализације због хемиотерапијске сеансе и пратиоца болесника, као и порођаја (Partus spontaneus capite i Partus sectione caesarea selectivus), у Општој болници Смедерево најчешћи разлози хоспитализације били су Злоћудни тумор дојке, неозначен, а у Општој болници Смедеревска Паланка, Инфаркт мозга, неозначен (табела 17.).

Табела 17. Приказ водећих дијагноза болести које су стационарно лечене у општим болницама Подунавског округа 2018. године

Ранг	ПОДУНАВСКИ ОКРУГ					
	ОПШТА БОЛНИЦА СМЕДЕРЕВО			ОПШТА БОЛНИЦА СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА		
	Дијагнозе лечених лица	Број	% од укупног бр.лечених	Дијагнозе лечених лица	Број	% од укупног бр.лечених
1.	Neoplasma malignim mammae (C50.9)	330	2,77	Infarctus cerebri, non specificatus (I63.9)	192	2,23
2.	Neoplasma malignim bronchi et pulmonis (C34.9)	291	2,44	Infarctus myocardi subendocardialis acutus (I21.4)	143	1,66
3.	Hernia inguinalis unilateralis, non specificata (K40.9)	207	1,74	Dolor abdominalis non specificatus (R10.4)	121	1,66
4.	Calculus vesicae felleae (K80.2)	164	1,38	Cardiomyopathia congestiva (I42.0)	106	1,23
5.	Insufficiencia cordis, non specificata (I50.9)	140	1,18	Pneumonia, non specificata (J18.9)	106	1,51

Посматрајући II групу по МКБ-10, туморе у ОБ Смедерево и IX групу односно Болести система крвотока, као водећу групу болести у ОБ Смедеревска Паланка, приказали смо најчешће дијагнозе поменутих група обољења у две опште болнице Подунавског округа (табела 18).

Табела 18. Приказ најчешћих дијагноза водећих група болести по МКБ-10 у општим болницама Подунавског округа у 2018. години

Ранг	ПОДУНАВСКИ ОКРУГ					
	ОПШТА БОЛНИЦА СМЕДЕРЕВО			ОПШТА БОЛНИЦА СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА		
	Најчешће дијагнозе II групе по МКБ 10 класификацији (водећа група)	Бр.	% од укупног броја лечених из II групе	Најчешће дијагнозе IX групе по МКБ 10 класификацији (водећа група)	Бр.	% од укупног броја лечених из IX групе
1.	Neoplasma malignum mammae, non specificatum (C50.9)	330	20,68	Infarctus cerebri, non specificatus (I63.9)	192	15,82
2.	Neoplasma malignum bronchi et pulmonum, non specificatum (C34.9)	291	18,23	Infarctus miocardii subendocardialis acutus (I21.4)	143	11,78
3.	Neoplazma malignum prostatae (C61)	84	5,26	Cardiomyopathia congestiva (I42.0)	106	8,73
4.	Leukemia mieloides chronica (C92.1)	68	4,26	Angina pectoris non stabilis (I20.0)	70	5,77
5.	Neoplasma malignum recti (C20)	52	3,26	Morbus cerebrovasculares, non specificata (I67.9)	60	4,94

На основу овако приказаних дијагноза, водеће групе болести по МКБ-10, може се рећи да је у 2018. години, у општим болницама Подунавског округа, највећи број лечених болесника био са туморима и то тумором дојке, тумором бронха и плућа, као и са инфарктом мозга, акутним инфарктом миокарда и застојног обољења мишића срца.

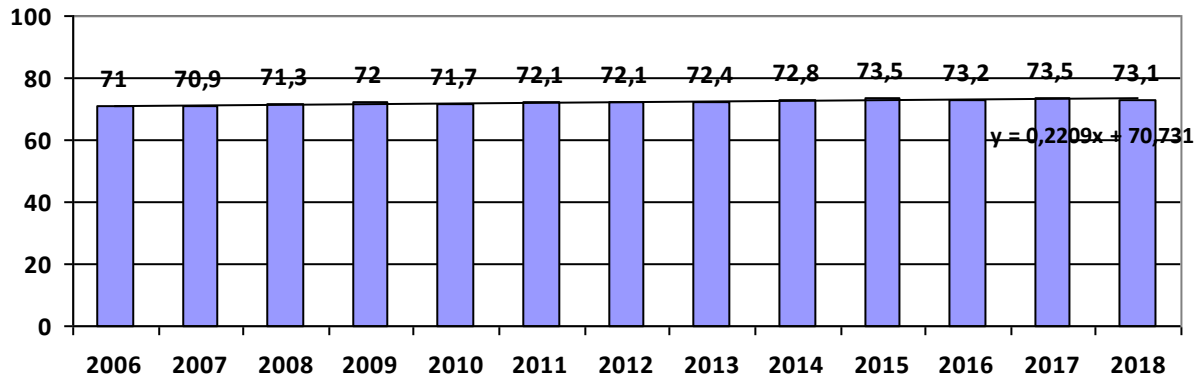
3.4. Морталитет

Подаци са којима смо израчунавали Морталитет, као веома важан индикатор здравственог стања становништва и који припада показатељима „негативног” здравља, односно показатељима смртности у популацији, односе се на последње доступне податке из 2018. године.

Анализа морталитета за 2018. годину на територији Подунавског округа је показала да просечно трајање живота на поменутој територији износи 73,1 годину (графикон бр 31). У односу на почетну годину посматрања, просечни животни век на територији Подунавског округа се повећао за око 2 године.

Графикон 31. Просечно трајање живота на територији Подунавског округа у периоду од 2006- 2018. године

На територији Подунавског округа посматрани су: општа стопа морталитета, специфична стопа морталитета по полу лица од 20 до 49 година, специфична стопа морталитета болести система крвотока и тумора, стопа морталитета одојчади, стопа матерналног морталитета, стопа морталитета деце од једне до навршене четврте године живота, стопа смртности деце до пет година живота и пропорционални морталитет деце до пет година живота (табела 19).

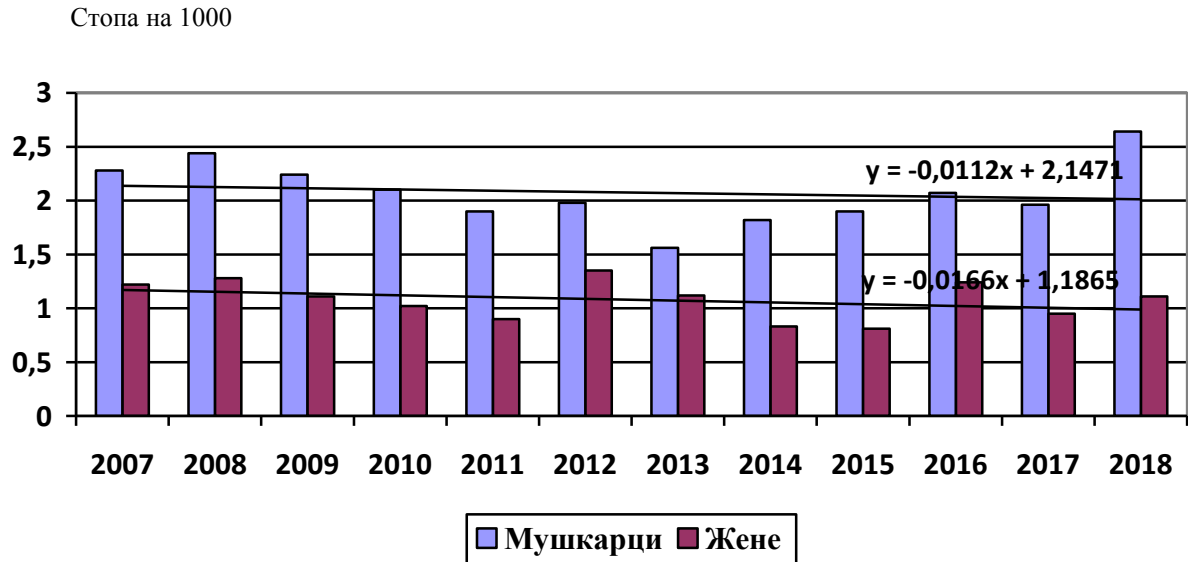
Табела 19. Показатељи „негативног” здравља на територији Подунавског округа у 2018. години

ОПШТИНА	Општа стопа морталитета	Спец. стопа морталитета М 20-49 год. живота	Спец. стопа морталитета Ж 20-49 год. живота	Спец. стопа морталитета Бол. сист. крвотока	Спец. стопа морталитета Тумора	Стопа матерналног морталитета	Стопа морталитета одојчади	Стопа морталитета а деце од 1 до навршене 4. године живота	Стопа морталитета деце до 5 године живота	Пропорционални морталитет деце до 5 година живота
Велика Плана	16.76	3.95	0,73	976,32	376,32	0,00	13,89	0,00	13,89	0,63
Смедерево	14.31	2.10	1,12	836,40	332,43	0,00	7,95	0,81	11,36	0,68
Смедеревска Паланка	18.18	2.80	1,40	1073,70	388,45	0,00	6,67	0,00	6,67	0,24
Подунавски округ	15.76	2.64	1,11	922,98	355,07	0,00	8,86	0,48	10,90	0,54

У периоду од 2007. до 2018. године специфична стопа морталитета мушкараца узраста 20-49 година благо опада, као и специфична стопа умирања жена исте старосне доби (графикон број 32). Стопе умирања код мушког пола су уочљиво већих вредности него код женског пола у овој животној доби.

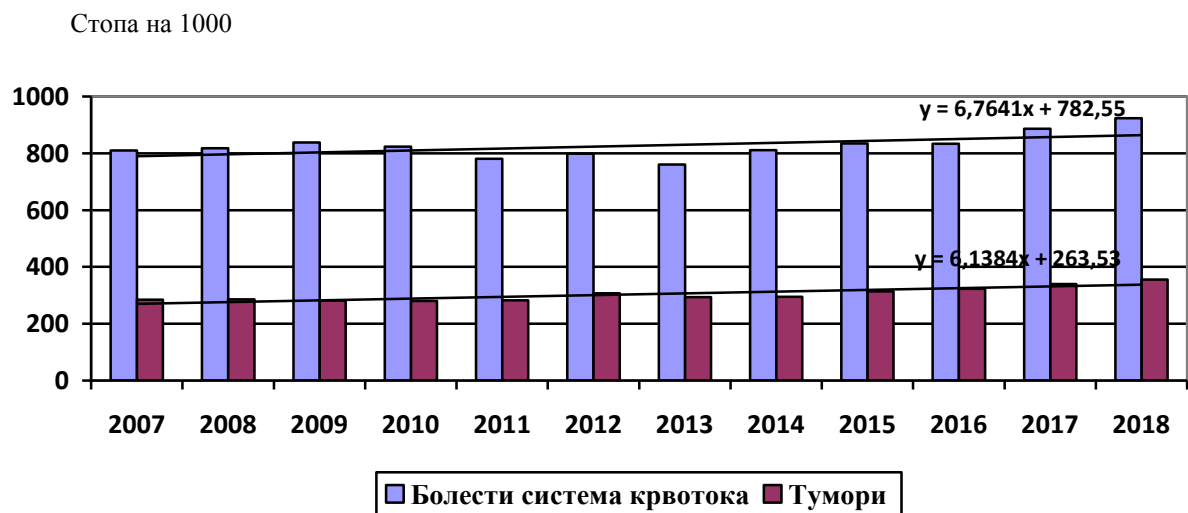

Графикон 32. Специфична стопа морталитета узраста 20-49 година оба пола на територији Подунавског округа у периоду од 2007-2018. године

Специфичне стопе морталитета од болести крвотока и специфичне стопе морталитета од тумора, водећих болести у структури морталитета, имају тренд пораста у посматраном периоду (графикон бр 33). Стопе морталитета од обољења система крвотока бележе пораст од 14% док стопе умирања од болести тумора бележе пораст од чак 25% у односу на почетну годину посматрања.

Графикон 33. Специфична стопа морталитета изабраних група болести на територији Подунавског округа у периоду од 2007-2018. године

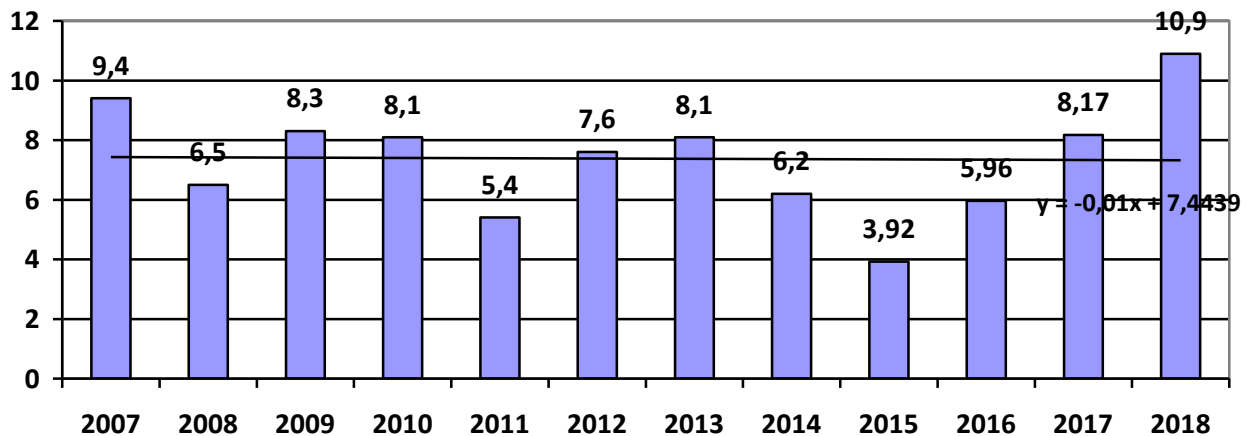
Од узрасно-специфичних стопа смртности, као што смо напоменули анализирани су стопа смртности одојчади, стопа смртности деце узраста испод 5 година живота и узраста од 1 - 4 године живота. Смртност деце узраста испод 5 година живота на територији Подунавског округа у периоду од 2007-2018. године показује опадајуће вредности (графикон број 34), као што и смртност одојчади у овом периоду, као што смо

раније навели (графикон број 5). Ипак у последњој, 2018. години се бележе највеће вредности ових индикатора у посматраном периоду, што сматрамо негативном појавом. Смртност деце узраста од 1-4 године живота има тренд лаганог повећања, мада варира из године у годину и има вредности од 0 до 0,48 (графикон број 35).

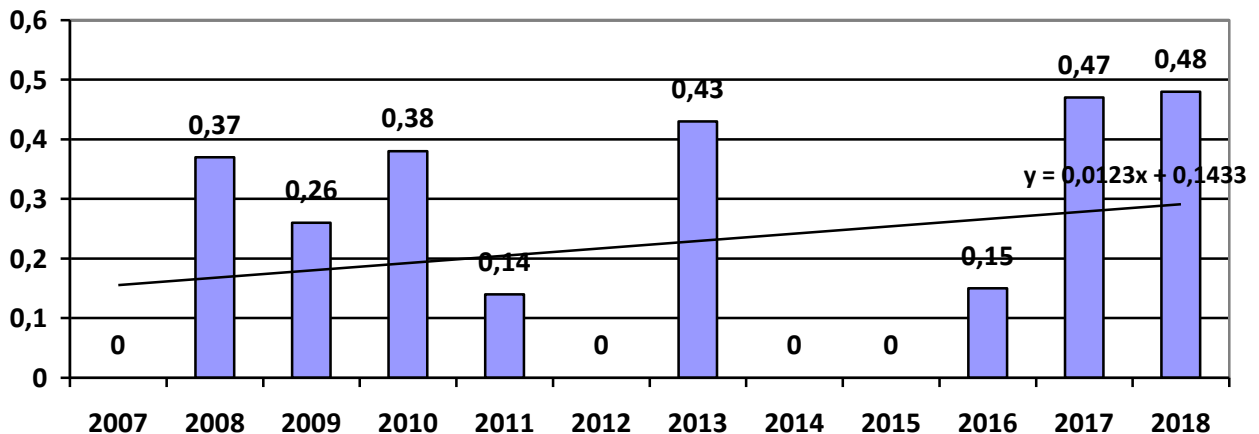
Графикон 34. Смртност деце до 5. године живота на територији Подунавског округа у периоду 2007-2018. година

Стопа на 1000

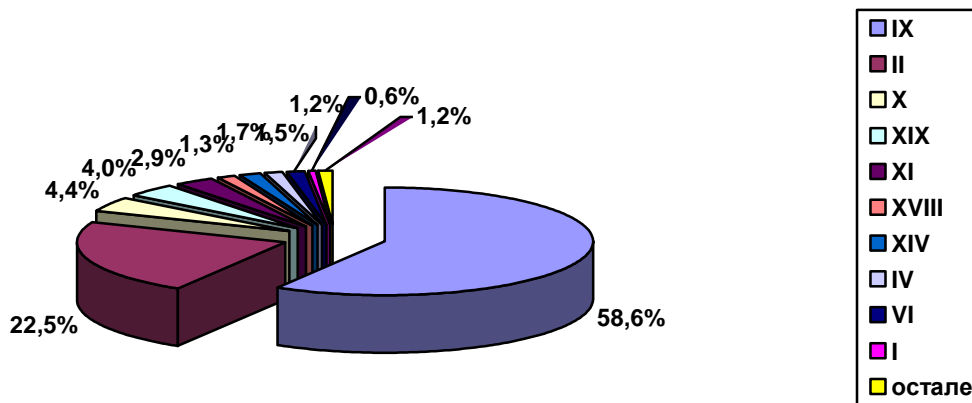
Графикон 35. Смртност деце од 1 до навршене 4. године живота на територији Подунавског округа у периоду 2007-2018. година

Стопа на 1000

Према узроку смрти по МКБ-10, у 2018. години, на територији Подунавског округа, као и претходне године, највећи број лица је умро од: Болести система крвотока (1726 лица или 58,57%) и Тумора (664 лица или 22,53%) (графикон 33).

Графикон 36. Водећи узроци смрти по МКБ-10 на територији Подунавског округа, према последњим расположивим подацима из 2018. године

Учешће болести система крвотока у посматраном периоду од 2007-2018. године лагано опада, док учешће оболелих од тумора и болести система за дисање лагано расте (графикон број 37).

Графикон 37. Учешће водећих група болести у умирању на територији Подунавског округа у периоду од 2007-2018. године

IV СПРОВЕДЕНЕ МЕРЕ И АКТИВНОСТИ НА ТЕРИТОРИЈИ ПОДУНАВСКОГ ОКРУГА 2018. ГОДИНЕ У ЦИЉУ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА ЗДРАВЉА СТАНОВНИШТВА И ПРЕВЕНЦИЈЕ БОЛЕСТИ

4.1 Спречавање и сузбијање болести

На територији Подунавског округа у току 2018. године спроведене су мере примарне превенције у циљу очувања здравља и спречавања и сузбијања обољења. Мере спречавања и сузбијања обољења, односно мере специфичне превенције се спроведе као: вакцинација, дезинфекција, дезинсекција и асанација.

4.1.1. Вакцинација

Вакцинација је веома специфична мера превенције јер штити само вакцинисане особе од обољења против којих су вакцинисане. На територији Подунавског округа у 2018. години спроведена је имунизација против одређених заразних болести (туберкулозе, дечије парализе, дифтерије, тетануса, пертусиса, обољења изазваних Хемофилусом инфлуенце, обољења изазваних стрептококом пнеумоније, Хепатитиса Б, морбила, рубеле и паротитиса (табела 20).

Табела 20. Приказ спроведене имунизације против одређених заразних болести на територији Подунавског округа у 2018. години

Ред. број	ВАКЦИНА		Број планираних	Број вакцинисаних	%
1.	ТБЦ	Број вакцинисаних	1553	1551	99,87
2.	ДТаП-ИПВ-ХиБ	Број вакцинисаних	1555	1511	97,17
		ревакцинација у 2. год.	1608	1507	93,72
3.	ДТ	ревакцинација у 7. год.	1691	1642	97,10
4.	ДТ про адултис	ревакцинација у 14. год.	2036	1962	96,37
5.	ОПВ	ревакцинација у 7. год.	1692	1643	97,10
		ревакцинација у 14. год.	2036	1962	96,37
5.	Обољења изазваних стрептококусом пнеумоније	Број вакцинисаних вакцином пнеумококна коњугована са 3 дозе (Synflorix)	1555	719	46,24
6.	Хепатитис Б	Вакцинација у 1. год. (са 3 дозе)	1556	1539	98,94
		Вакцинација-пропуштена годишта (са 3 дозе)	331	290	93,25
7.	ММР	Број вакцинисаних у 2. год.	1605	1440	89,72
		ревакцинација у 7. год.	1702	1639	96,30
		пропуштена годишта	88	88	100,0

Према приказаним подацима о спроведеној имунизацији у 2018. години, на територији Подунавског округа, можемо рећи да су вакцинације као и ревакцинације спроведене успешно, осим вакцинације против обољења изазваних стрептококусом пнеумоније и вакцинације против заушака, малих богиња и рубеле у 2. години живота.

Проблеми који су пратили спровођење имунизације током 2018. године су слични као и предходних година и мање или више односили су се на дистрибуцију и прераспodelу одређених, недостајућих врста вакцина као и на неодрживање на позив за вакцинацију. Такође проблем су представљале и вишедозне вакцине, јер се растур са тим повећавао у односу на предвиђени, што је последица смањеног броја новорођене деце из године у годину. У таквој ситуацији службе би заказивале више деце за један дан да би

сва деца била обухваћена, односно да би се постигао задовољавајући обухват од 95% и смањено растур.

V СПРОВЕДЕНЕ МЕРЕ И АКТИВНОСТИ НА ТЕРИТОРИЈИ ПОДУНАВСКОГ ОКРУГА 2018. ГОДИНЕ У ЦИЉУ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

У току 2018. године, од стране Одељења за хигијену и заштиту животне средине Завода за јавно здравље Пожаревац, вршен је хигијенско-санитарни надзор водних објеката као и контрола хигијенске исправности воде за пиће, према Програму заштите од заразних болести и према Правилнику о хигијенској исправности воде за пиће, на територији свих општина Подунавског округа.

На територији Подунавског округа постоји 4 централна градска водовода, 19 сеоских водовода и 116 јавних водних објеката за локално снабдевање водом који су под сталном контролом/надзором Завода за јавно здравље Пожаревац. Поред наведених објеката постоје и појединачни или индивидуални бунари који се контролишу на захтев њихових власника.

На 4 централна градска водовода на територији Подунавског округа прикључено је укупно 58,80% становништва. Код свих поменутих објеката спроводи се редовно дезинфекција и испитивање хигијенске исправности воде. У току 2018. године, узето је укупно 96 узорка на бактериолошки преглед, од којих није било неисправних. Исти број узорка (96) прегледан је на физичко-хемијску исправност, од којих је 23 узорка (24%) били неисправни. Физичко-хемијску неисправност имали су градски водоводи у Великој Плани (1), Смедереву (2 узорка) и Смедеревској Паланци (20 узорка). Разлог физичко-хемијске неисправности били су: повећана концентрација нитрата, гвожђа, мангана и електропроводљивост. У свим градским водоводима на територији Подунавског округа у 2018. години, на свих 96 узорка контролисан је резидуални хлор, при чему је код узетих узорка вредност резидуалног хлора била у границама нормалних вредности.

На територији Подунавског округа постоји 19 сеоских водовода на које је прикључено укупно 22,34% становништва. Од укупног броја узетих узорка (38) на бактериолошки преглед, 1 узорак (2,63%) био је неисправан због присуства аеробних мезофилних и колиформних бактерија, а на физичко-хемијском прегледу 5 узорка (13,2%) је било неисправно због присуства амонијака и гвожђа.

На територији Подунавског округа постоји 116 јавних водних објеката са којих се снабдева 12,2% становништва. Урађен је бактериолошки преглед на 406 узорка и утврђена неисправност код 82 узорка (20,20%) због присуства колиформних бактерија и аеробних мезофилних бактерија. На 406 узорка извршен је и физичко-хемијски преглед и утврђена неисправност код 194 узорка (47,78%) због присуства нитрата, нитрита, амонијака, мириса и електропроводљивости.

Стање квалитета воде у градским водоводима је процентуално слично као и претходних година.

Сеоски водоводи се лоше одржавају. Најчешће још увек месне заједнице управљају водоводима, у којима су нестручна лица задужена за дезинфекцију воде. Током посматране 2018. године започето је на територији оба округа са преузимањем сеоских водовода од стране комуналних предузећа, надамо се да ће то допринети бољем квалитету воде у сеоским водоводима.

Локални водни објекти се неадекватно одржавају а дезинфекција воде се не врши. Потребна је много већа брига за локалне јавне водне објекте, јер су то бунари школа, произвођача животних намирница, јавних чесама.

Према годишњем извештају о кретању заразних и паразитарних болести на територији Подунавског округа, постоје 3 градске депонија смећа, код којих је доста урађено на побољшању стања, али још увек све имају хигијенско-санитарне недостатке, самим тим угрожавају околну земљиште, подземне воде и ваздух. Сеоске депоније смећа (55 села) су практично бројна сметлишта ван села (49), а има и одлагања смећа у водотоке (3) и лагеровања у двориштима (3).

У току 2018. године, Одељење хигијене са заштитом животне средине Завода за јавно здравље Пожаревац, повремено са Републичком санитарном инспекцијом вршили су хигијенско-санитарни надзор објеката од ширег ХЕ значаја и у објектима за друштвену исхрану затвореног типа (предшколске, школске, интернатске, студентске, радничке и болничке кухиње).

Хигијенска ситуација на подручју Подунавског округа може се оценити као делимично задовољавајућа. Сеоски водоводи се и даље лоше одржавају, вода се не дезинфикује, висок је проценат хемијске и бактериолошке неисправности. Такође је висок проценат хемијски и бактериолошки неисправних вода за пиће у насељима која немају централно водоснабдевање. Забрињава стање у области загађења животне средине и у неким објектима од већег ХЕ значаја. Неповољно стање је најчешће последица недостатка материјалних средстава али и лоше здравствене и еколошке културе.

VI ЗАКЉУЧАК

Анализа здравственог стања становништва Подунавског округа за 2018. годину, спроведена је на основу података демографске и здравствене статистике. На основу добијених резултата може се закључити:

1. Према Процени становништва од 30.06.2018. године, удео становника са 65 и више година (38204) у укупном броју становника за Подунавски округ (187003) износи 20,4%, што показује да популација која живи на територији посматраног округа припада веома старој популацији (удео старих са 65 и више година преко 10%).

2. На територији Подунавског округа, према последњим званичним подацима Републичког завода за статистику који се односе на 2018. годину, бележи се ниска стопа наталитета од 7,9/1000 (мање од 15/1000), док је стопа општег морталитета висока и износи 15,8/1000.

3. Стопа природног прираштаја у 2018. години, на територији Подунавског округа је веома ниска (-7,9‰), са негативним вредностима у свим општинама, где је забележена стопа од -11,6‰ у Смедеревској Паланци (као најугроженијој у посматраном округу), -9,2‰ у Великој Плани и -5,8‰ у Смедереву.

4. Према броју корисника здравствене заштите на нивоу Подунавског округа (187003 лица) и броја регистрованих обољења у оквиру примарне здравствене заштите у 2018. години (укупно 665445 обољења, односно збир регистрованих обољења у службама зз предшколске и школске деце, одраслих, жена и стоматологије), може се закључити да у просеку, током године, један становник има по три ипо епизоде лечења у примарној здравственој заштити.

5. Водеће групе болести по МКБ 10, за лица лечена на примарном нивоу здравствене заштите, на територији Подунавског округа у 2018. години, биле су Болести

система крвотока (IX група), Болести система за дисање (X група) и Болести мокраћно – полног система (XIV група).

6. Према броју пријављених заразних болести у 2018. години, на територији Подунавског округа, као и претходне године, водеће место заузимају: грозница западног Нила, морбили и салмонела.

7. Према подацима приказаним као збир приспелих пријава/одјава хроничних незаразних обољења и констатованих дијагноза са Потврда о смрти лица која су боловала од хроничних незаразних болести у 2018. години, на територији Подунавског округа, најчешће регистрована обољења била су рак и леукемија, акутни коронарни синдром и шећерна болест.

8. У 2018. години болничко лечење највише су користила лица са 65 и више година (7980 лица или 38,87% од укупног броја болнички лечених), а основни разлог хоспитализације у болницама Подунавског округа биле су Болести система крвотока (12,14%), Тумори (11,3%), и Болести система за варење (8,43%).

9. Апсентизам и инвалидност су проблеми са којима се суочавају све општине Подунавског округа и који значајно утиче на резултате анализе здравственог стања становништва округа. На територији посматраног округа, у 2018. години, стопа броја случајева неспособности/спречености за рад износила је 79,5 на 100 запослених радника.

10. Према последњим званичним подацима Републичког завода за статистику који се односе на 2018. годину, водећи узроци умирања на територији Подунавског округа биле су Болести система крвотока (58,6%), Тумори (22,5%) и Болести система за дисање (4,4%). Просечно трајање живота на територији посматраног округа у 2018. години било је 73,1 година.

11. Код деце предшколског и школског узраста на територији Подунавског округа у 2018. години, најчесталије су биле Болести система за дисање и то акутна упала грла и крајника. Систематским прегледима школске деце и омладине утврђен је велики број деце са лошим телесним држањем, деформитетима стопала и лошом телесном ухрањеношћу, како код ученика основних тако и код ученика средњих школа.

12. Код одраслог становништва у оквиру служби опште медицине и медицине рада, у 2018. години, водеће групе болести биле су Болести система крвотока и Болести система за дисање, а на трећем месту су у служби опште медицине Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма а у служби медицине рада Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива. Најчешће регистроване дијагнозе у службама опште медицине и медицине рада посматраног округа биле су висок крвни притисак, шећерна болест и друге болести леђа.

13. У служби здравствене заштите жена, домова здравља Подунавског округа, у 2018. години, најчесталија група је била Болести мокраћно-полног система и то дијагнозе: недефинисана обољења мокраћно-полног пута, поремећаји менструалног циклуса и друга запаљења женских карличних органа.

14. Најчешће дијагнозе у стоматолошкој здравственој заштити Подунавског округа у 2018. години, биле су: болести пулпе зуба и ткива око врха зуба, зубни каријес као највећи проблем свих добних група, и запаљење десни и болести околине зуба.

15. У 2018. години на територији Подунавског округа планирани обим имунизације против одређених заразних болести (туберкулозе, дечије парализе, дифтерије, тетануса, пертусиса, морбила, рубеле, паротитиса, Хепатитиса Б и ХиБ) реализован је успешно, осим вакцинације ММР вакцином у другој години живота (обухват 89,72%) и вакцинације против стрептококуса пнеумоније (обухват 46,24%).

16. Хигијенска ситуација на подручју Подунавског округа може се оценити као делимично задовољавајућа. Сеоски водоводи се и даље лоше одржавају, вода се не дезинфикује, висок је проценат хемијске и бактериолошке неисправности. Такође је висок проценат хемијски и бактериолошки неисправних вода за пиће у насељима која немају централно водоснабдевање. Забрињава стање у области загађења животне средине и у неким објектима од већег ХЕ значаја. Неповољно стање је најчешће последица недостатка материјалних средстава али и лоше здравствене и еколошке културе

Др Весна Живановић, спец. социјалне медицине

Центар за промоцију здравља,
анализу, планирање, организацију здравствене заштите,
информатику и биостатистику у здравству

Помоћник директора,
Прим. др Сузана Петровић

В.Д. Директор ЗЗЈЗ Пожаревац
Др Ана Јовановић